

**मुलुक संघीय संरचनामा गइसकेको सन्दर्भमा वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय तथा
अन्तरगतका निकायहरूको प्रशासनिक तथा व्यवस्थापकीय पुनर्संरचनामा हुने कार्य तथा
अधिकारको बाँडफाँड बारेको संक्षिप्त अवधारणा**

१. विषय प्रवेश

नेपालमा वर्षौंसम्म अभ्यास गरिएको एकात्मक केन्द्रीकृत ढाँचाबाट संघात्मक विकेन्द्रीत संरचनामा नेपालको शासन-प्रणाली रूपान्तरण गर्दा राज्यका सम्पूर्ण निकाय एवम् संस्थात्मक व्यवस्थाहरू पनि सही अनुसार नै परिवर्तन गरिनुपर्ने हुन्छ । मुलुकको सार्वजनिक निकाय र तिनले आफ्नो जिम्मेवारीको कार्यान्वयन गर्ने नीति एवम् कानूनी प्रावधानहरू समेत संघीय प्रणाली अनुकूल परिमार्जित हुनसमेत जरूरी हुन्छ । तसर्थ संघीय शासन प्रणालीमा मुलुक रूपान्तरण गर्दा संक्रमणकालीन व्यवस्थापनका प्रभावकारी विधिहरूको अवलम्बन गर्नु अनिवार्य रहन्छ । लामो समयदेखि अभ्यासरत पुरानो एकात्मक प्रणालीबाट नवीन संघात्मक संरचनामा मुलुक पदार्पण गर्दाको व्यवस्थापनका संभाव्य जोखिम एवम् चुनौतीहरूको पूर्वांकलन गरी निराकरणका उपायहरू पनि सुझाउनु पर्ने हुन्छ । विल्कूलै भिन्नै नयाँ शासन प्रणालीमा राष्ट्र बदलिँदा जोखिम एवम् चुनौतीका अतिरिक्त थुप्रै अवसरहरू समेत संगसँगै आउँछन् । त्यस्ता प्राप्त अवसरहरूको उपयोगमार्फत विकसित राष्ट्र, शान्त र स्थिर सरकार एवम् राजनीतिक प्रणालीको स्थापना गर्न सकिन्छ । नेपालको संविधान, २०७२ मा संघीय अधिकार, प्रदेशको अधिकार, स्थानीय तहको अधिकार, संघ एवम् प्रदेशको साझा अधिकार र संघ, प्रदेश तथा स्थानीय तहको साझा अधिकाहरूको तोकिएका छन् । यिनै अधिकारहरूको आधार, यसपूर्व वन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालयद्वारा तयार गरिएको संघीय व्यवस्थामा मन्त्रालयले सम्पादन गर्ने कार्य एवम् गतिविधिहरूको विश्लेषणात्मक खाका तथा संघ, प्रदेश एवम् स्थानीय तहमा कार्यक्षेत्रको बाँडफाँडमा आधारित रही मुलुक संघीय संरचनामा रूपान्तरण वन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालय एवम् अन्तरगतका निकायहरूको प्रशासनिक तथा व्यवस्थापकीय पुनर्संरचनासम्बन्धी अवधारणाको विषयमा छलफल चलाई तयारी हालतमा रहनु पर्ने जिम्मेवारी प्रत्येक सार्वजनिक निकायको दायित्व नै हो ।

२. कार्यदल गठन/उपसमिति गठन

प्रस्तुत अवधारणा पत्र मन्त्रालयस्तरमा गठित राज्य पुनर्संरचनासँग सम्बन्धित मन्त्रालयस्तरीय प्राविधिक समितिका संयोजक सहसचिव किरणराज शर्मा, उपसचिव यज्ञनाथ दाहाल, सागर कुमार रिमाल, गोविन्द प्रसाद रिजाल (वन विभाग), पशुपतिनाथ कोइराला र राजेशबाबु घिमिरे सदस्यहरू भएको समितिले तयार गरेको । यसपछि पुनर्संरचना सम्बन्धी कार्यलाई गतिप्रदान गर्न वन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालय अन्तर्गतका वन, वनस्पति, वन अनुसन्धान तथा सर्वेक्षण, भू तथा जलाधार संरक्षण एवम् राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागहरूमा पुनर्संरचना प्राविधिक उपसमिति तथा पाँचै विकास क्षेत्रका क्षेत्रीय वन निर्देशकको संयोजकत्वमा त्यस्तै उपसमिति निर्माण गरिएको छ । यी उपसमितिलेहरूमार्फत सम्पादन गरिने कार्यहरूको कार्यसूची (Terms of Reference) समेत तोकिएको छ ।

३. उद्देश्य

प्रस्तुत अवधारणा पत्रमा तीन तहको सरकारमा सार्वजनिक अधिकारको बाँडफाँड गर्ने ध्येय राखिएको छ । खासगरी संघीय र विषयगत कानूनको तर्जुमा गर्न यो अवधारणापत्रले सघाउ पुर्याउने उद्देश्य पनि लिएको छ । यसको साथै खर्चको अनुगमन गर्न र सरकारी संगठन रूपान्तरण र कार्यालय तत् तत् स्थानमा स्थापना गरी कर्मचारीको व्यवस्थापनमा समेत यसले मद्दत गर्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

४. सिद्धान्त , आधार र मान्यता

विभिन्न तहका सरकारमा अधिकार र जिम्मेवारीको तह तोकदा सार्वजनिक सेवाको प्रभावकारितामा अभिवृद्धि हुने मान्यता र सिद्धान्त राखिएको छ । यसको अलवा विभिन्न तहका सरकालाई बढी जिम्मेवार (Accountable) तुल्याउने गरी सार्वजनिक सेवा वा यसका उपसेवाको बाँडफाँड गर्नेसमेत आधार तय गरिएको छ । यसको अतिरिक्त विकेन्द्रीकरण, उत्तरदायित्व र समावेशीका प्रचलित अन्तर्राष्ट्रिय सिद्धान्तहरूलाई समेत आधार लिएको छ । मूलतः संविधानसभाबाट असोज ३, २०७२ देखि लागू भएका संविधानलाई प्रमुख आधार लिइएको छ । यसबाहेक संविधान सभाको प्राकृतिक स्रोत, आर्थिक अधिकार र राजस्व बाँडफाँड समितिको अवधारणा पत्रलाई पनि आधारको रूपमा लिएको छ । यी बाहेक प्रशासनिक पुनर्संरचना आयोगका प्रतिवेदन, प्राविधिक समितिका सदस्यहरूसंगको अन्तरक्रियामा व्यक्त विचारहरू पनि यो अवधारणा पत्रका आधार हुन् । यसको अतिरिक्त अन्तर्राष्ट्रिय प्रचलनहरूको अध्ययन पनि यसका आधार हुन् ।

आधारभूत मान्यताहरू:

१. वन क्षेत्रको भूउपयोग परिवर्तन गर्न नपाइने (न्यूनतम ४० प्रतिशत भूभाग वनले ढाकेको हुनुपर्ने अवधारणामा आधारित (यस सम्बन्धि निर्णय गर्न सर्वोच्च अदालतमा वातावरणीय वेञ्च स्थापना गर्नुपर्ने) ।
२. समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापनको विद्यमान व्यवस्थालाई निरन्तरता दिनुपर्ने ।
३. संघीय नीति तथा कानून निर्माण गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारसंग परामर्श लिने संयन्त्र निर्माण गर्नुपर्ने ।
४. प्राकृतिक वातावरण मैत्री विकास निर्माण संचालन गर्नुपर्ने ।
५. अन्तर्राष्ट्रिय, क्षेत्रीय तथा द्विपक्षीय प्रतिवद्धता अनुकूल हुने गरी वन स्रोतको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने ।

५. संक्रमणकालीन व्यवस्थापन विधि

पुरानो व्यवस्थाको खारेजी भै नयाँ प्रणाली विधिसम्म नहुँदाको अवस्था नै संक्रमणकालीन अवस्था हो । यस्तो अवस्थाको प्रशासनिक एवम् व्यवस्थापकीय विधिहरू पनि संक्रमणकालको व्यवस्थापन गर्नेगरी तय गर्नुपर्ने हुन्छ । प्रभावकारी संक्रमणकालीन प्रशासनिक तथा व्यवस्थापकीय विधिहरूको अवलम्बनद्वारा नै मुलुकलाई नयाँ संरचनात्मक प्रणालीमा परिवर्तित गर्न सकिन्छ । यिनै कुरालाई मध्यनजर गरेर मुलुक संघीय संरचनामा प्रवेश गरेपछि वन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालय एवम् अन्तरगतका निकायहरूको प्रशासनिक तथा व्यवस्थापकीय पुनर्संरचनासम्बन्धी संक्रमणकालीन व्यवस्थापनका निम्न विधिहरू आंकलन गरिएको छ:-

- तत्काल कार्यान्वयन कार्ययोजना तर्जुमा र कार्यान्वयन,
- सरोकारवालासंग छलफल र अन्तरक्रिया,
- पूर्व प्रशासकहरूसँग लगातार अन्तरक्रिया,
- विज्ञको सहयोग र परामर्श,
- राय सुझाव संकलन,
- राजनीतिक दलसंग अन्तरक्रिया,
- नागरीकलाई सुसुचित गर्ने कार्यक्रम संचालन,
- निजामती सेवा ऐनमा सुधार वा नयाँ ऐनको तर्जुमा/ कार्यान्वयन,
- न्यून जोखिममा आधारीत व्यवस्थापन,

- सक्रमणकालीन व्यवस्थापन आयोग (केन्द्र र सेवा समूह संचालन गर्ने निकाय हेर्ने गरी),
- राज्य व्यवस्था समितिबाट मापदण्ड निर्धारण,
- सक्रमणकालिन व्यवस्थापन ऐन तर्जुमा/ पारित,
- अन्तराष्ट्रिय अभ्यासको देश काल परिस्थिती अनुकूल प्रयोग,
- क्षेत्रगत अवधारणा अनुसार कामको प्राथमिकीकरण,
- सामाजिक, सांस्कृतिक, परम्परागत तथा भावनात्मक पक्षहरूमा सचेत र संवेदनशील ।

६. संक्रमणकालीन व्यवस्थापनका सम्भाव्य जोखिम र चुनौतीहरू

शासन प्रणालीको पुरातन अभ्यासबाट नौलो पद्धतिमा जाँदा थुप्रै बाधा व्यवधानहरूको सामना गर्नुपर्ने हुन्छ । नेपाल अहिले एकात्मक केन्द्रीकृत शासन प्रणालीबाट संघात्मक शासन शैली अवलम्बन गर्ने क्रममा रहेको छ । यस्तो संक्रमणकालीन स्थितिमा सञ्चालित राज्य संचालनका प्रशासनिक एवम् व्यवस्थापकीय पद्धतिमा थुप्रै जोखिम तथा चुनौतीहरूको देखा पर्न सक्छन् । मुलुक संघीय संरचनामा प्रवेश गरेपछि वन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालय एवम् अन्तरगतका निकायहरूको प्रशासनिक तथा व्यवस्थापकीय पुनर्संरचनासम्बन्धी संक्रमणकालीन व्यवस्थापनमा निम्न खालका जोखिम एवम् चुनौतीहरू आउन सक्ने आंकलन गरिएको छ ।

क) सम्भाव्य जोखिमहरू

- राजनीतिक सहमति जुटाउन गाह्रो,
- थप लागत व्यहोर्न पर्ने,
- भौतिक पूर्वाधार तथा श्रोत साधन,
- विद्यमान ऐन नियममा संशोधन गर्नुपर्ने,
- कर्मचारीबाट हुन सक्ने गुनासो,
- कर्मचारी संघ संगठनको मतैक्यता हुन गाह्रो,
- लामो समय लिनसक्ने,
- कार्यविभाजन र अनुकुलको कानूनी संरचना बन्न समय लाग्ने,
- वन क्षेत्र निर्धारण,
- समूदायमा आधारित वन व्यवस्थापन समूह र स्थानीय सरकारबीच समन्वय,
- लाभको बाँडफाँडको सन्तुलन,
- वन अतिक्रमण, वन क्षेत्रको अन्य प्रयोजनमा बढी माग हुने सम्भावना,
- स्रोतको अधिक दोहन,
- जैविक विविधताको वासस्थानमा क्षती, तीव्र रुख कटान,
- उद्देश्य र लक्ष्यमा अनिश्चितता,
- वन पैदावारको आपूर्ति व्यवस्थापन,
- वनजन्य उद्योग तथा निजी क्षेत्रसंग सहकार्य,
- मूल्य वृद्धि अधिक ।

ख) सम्भाव्य चुनौतिहरू

- वन क्षेत्रको विद्यमान अवस्था समान छैन ।

- एउटै वन क्षेत्र तथा निकुञ्ज विभिन्न प्रदेशमा पर्न सक्छ ।
- वितरणका आधार र मापदण्ड स्पष्ट छैनन ।
- संरक्षण र उपयोगमा विवाद श्रृजना हुन सक्छ ।
- वन श्रोतको वित्तीय व्यवस्थापन गर्ने विषय,
- वन्यजन्तु आरक्ष तथा करिडोरको व्यवस्थापनसंग सम्बन्धित विषयहरु,
- भू तथा जलाधार संरक्षमा वेसिन अवधारणा अनुसार काम गर्नुपर्ने,
- वन अतिक्रमण नियन्त्रणमा जवाफदेहीता निर्धारण गर्ने विषय,
- वन श्रोत सर्भेक्षणको स्वीकार्यता,
- समुदायमा आधारीत वन व्यवस्थापन र लाभको वितरण,
- अनुगमन तथा मूल्यांकन,
- क्षमता अभिवृद्धि तथा प्रचार प्रसार ।

७. संक्रमणकालीन व्यवस्थापनका सम्भाव्य अवसरहरु

हरेक परिवर्तनमा रहने जोखिम तथा चुनौतीसंगसंगै प्रचुर संभावना पनि रहन्छन् । नेपाल संघीय संरचनामा रूपान्तरित हुँदैगर्दा यस परिवर्तनले नवीनतम् संभावनाको द्वार समेत खोल्ने आंकलन गर्न सकिन्छ । यस्ता संभावनाहरूको यथोचित व्यवस्थापनमार्फत राष्ट्र निर्माण गर्ने स्वर्ण अवसर पनि प्राप्त हुने आशा गर्न सकिन्छ । मुलुक संघीय संरचनामा प्रवेश गरेपछि वन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालय एवम् अन्तरगतका निकायहरूको प्रशासनिक तथा व्यवस्थापकीय पुनर्संरचनासम्बन्धी संक्रमणकालीन व्यवस्थापनमा निम्न खालका अवसरहरू पैदा हुने आंकलन गरिएको छः-

- विकेन्द्रित सेवा प्रवाह,
- सरोकारवालाहरूमा अपनत्व विकास,
- अनावश्यक कार्यालय र दरबन्दिको खारेजीले सार्वजनिक खर्चमा कमि,
- कार्यबोझ र आवश्यकताको आधारमा संगठन संरचना निर्माण,
- Positon Classification (पदमुलक वर्गीकरण) को शुरुवात गर्न सकिने,
- वन क्षेत्रको विकाससँग सम्बन्धित नयाँ सूचना प्रविधिको प्रयोग र आन्तरिकीकरण (software प्रयोग, networking)
- मन्त्रालय तथा केन्द्रीय निकायहरू नीतिगत कार्यमा केन्द्रित हुन सक्ने,
- आवश्यकता अनुसारका नयाँ जनशक्तिलाई संगठनमा भित्रयाउन सकिने,
- विभिन्न विज्ञ संलग्न आयोगबाट प्रशासन सुधारमा सहयोग पुग्न सक्ने,
- वर्तमान चुनौती र जटीलताको व्यवस्थापन शैलीको विकास,
- वितरण प्रणालीमा सरलता, अपनत्व वृद्धि,
- नीजि वनमा बढोत्तरी,
- स्वामित्वमा अपनत्व वृद्धि,
- अतिक्रमण नियन्त्रण गर्नुपर्ने जिम्मेवारी बोध,
- अवसरमा वृद्धि,
- निर्णय क्षमताको संस्थागत विकास,
- विषयवस्तुमा गहनताको विकास र विस्तार ।
- जैविक विविधताको लेखाजोखा गर्ने अवसर (घनत्व, frequency, total basal cover, dominance आदिको पक्षहरूमा),

- वन क्षेत्रको संरचना र वितरणमा (floristic composition and condition मा जस्तै: उमेर वर्ग, स्वस्थ विरुवाहरूको गुणस्तर हरुको संरचना र हावापानीको आधारमा वितरण),
- वन क्षेत्रसँग सम्बन्धित ऐन, कानून र नियमहरूमा रहेका जटिलताहरूमा सरलीकरण,
- वन स्रोतको पुन सृजनाशील क्रियाकलापहरू (regenerational activities) को विकास र विस्तार(जस्तै: चरीचरनको लेखाजोखा, काठ दाउरा वन क्षेत्रबाट हटाउने),
- संरक्षणका नयाँ तौर तरीकाहरूको खोजी र विस्तार (जल र स्थल संरक्षणका लागि वन क्षेत्रको वृद्धि गर्ने),
- Silviculture प्रणालीको संस्थागत विकास र विस्तार (प्रणालीको अनुकूलन र विकासका लागि कारणहरू, आधारहरू तयार गर्ने),

८. वन क्षेत्रसँग सम्बन्धित विद्यमान नीति ,कानून, नियमावली, विनियमावली, निर्देशिका र कार्याविधि

- वन नीति, २०७१
- वन ऐन, २०४९ र वन नियमावली, २०५१
- राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्य जन्तु संरक्षण ऐन, २०२९
- राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्य जन्तु संरक्षण नियमावली, २०३०
- राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष ऐन, २०३९
- वातावरण संरक्षण ऐन, २०५३ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०५४
- विरुवा संरक्षण ऐन, २०६४ तथा विरुवा संरक्षण नियमावली, २०६६
- भू तथा जलाधार संरक्षण ऐन, २०३९ तथा नियमावली, २०४१
- नेपाल वन सेवा (गठन, समूह, तथा श्रेणी) विभाजन र नियुक्ति नियमहरू, २०५१
- मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली, २०५२
- संरक्षण क्षेत्र सरकारी व्यवस्थापन नियमावली, २०५७
- संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली, २०५३
- वन्यजन्तु आरक्ष नियमावली, २०३४
- हिमाली राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०३६
- खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०४४
- बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०५३
- कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली, २०६४
- काठ/दाउरा संकलन, कटान, ढुवानी, एंव घाटगद्दी व्यवस्थापन सम्बन्धी कोष संचालन विनियमावली, २०६३
- द टिम्बर कर्पोरेसन अफ नेपाल लिमिटेड आर्थिक विनियमावली, २०६४
- वन्यजन्तुबाट हुने क्षतिको राहत सहयोग निर्देशिका, २०७१
- सुनाखरी संकलन तथा खेती विकास (कार्यविधि) निर्देशिका, २०६९
- सामुदायिक वनको निर्देशिका, २०५२

- खोटो संकलन (कार्यविधि) निर्देशिका, २०६४
- वन पैदावर (काठ/दाउरा) संकलन तथा विक्रि वितरण निर्देशिका, २०५७
- वन पैदावर लिलाम विक्रि कार्यविधि निर्देशिका, २०६०
- जिल्ला वन पैदावर आपूर्ति समितिको (कार्यविधि) निर्देशिका, २०६३
- वन विकास कोष स्थापना तथा सञ्चालन कार्यविधि निर्देशिका, २०६४
- गैरसरकारी सेवाप्रदायकबाट सेवा प्राप्ति सम्बन्धी निर्देशिका, २०६१
- साझेदारी वन व्यवस्थापन निर्देशिका, २०६८
- जिल्ला वन क्षेत्र समन्वय समितिको गठन तथा संचालन निर्देशिका, २०६८
- निजी वन निर्देशिका, २०६८
- बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०७१
- राष्ट्रिय जैविक विविधता रणनीति तथा कार्यान्वयन कार्ययोजना, २०७०

९. संघ, प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहने जिम्मेवारी र कार्यक्षेत्र

संविधान सभाबाट जारी भैसकेको संविधानको अनुसूची ५,६,७,८ र ९ मा केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय निकायका अधिकारहरूको सूची प्रस्तुत गरिएको छ । सोही सूचीहरूमा उल्लेखित अधिकारहरूको आधारमा रहेर वन तथा भूसंरक्षमन्त्रालय र अन्तरगतका निकायहरूले सम्पादन गर्ने कार्यहरूको जिम्मेवारीको बाँडफाँडलाई निम्नानुसार विभाजित गरिएको छ:-

सि.नं.	कार्य	संघ	प्रदेश	स्थानीय
१	नीतिहरूको निर्माण			
१.१	संघीय नीति निर्माण			
१.२	नीति कार्यान्वयनको रणनीतिहरू			
२	छाता ऐनहरूको तर्जुमा			
२.१	छाता ऐन अन्तरगत नियम तथा अन्य कानूनी संयन्त्र निर्माण			
२.२	क्षेत्रगत दीर्घकालीन, आवधिक र वार्षिक योजना तर्जुमा			
३	संरक्षित क्षेत्र व्यवस्थापन (राष्ट्रिय निकुञ्ज, वन्यजन्तु आरक्ष, कोरिडोर आदि)			
४	भू तथा जलाधार संरक्षण			
४.१	वेसीन अवधारणा अनुसार भू तथा जलाधार संरक्षण			
४.२	समुदायमा आधारित भू तथा सुक्ष्म जलाधार संरक्षण			
५	वन संरक्षण, संवर्धन, व्यवस्थापन एवं सदुपयोग			
६	वन क्षेत्रको अनुसन्धान तथा सर्भेक्षण			
६.१	वन स्रोत सर्भेक्षण			
६.२	वन क्षेत्रको अनुसन्धान (वन, वनस्पति, जैविक विविधता, जलाधार लगायत)			
७	वन पैदावार वितरण			
८	मानवीय स्रोतको व्यवस्थापन तथा परिचालन			
८.१	मानवीय स्रोत व्यवस्थापन			
८.२	मानवीय स्रोत परिचालन			
९	आर्थिक स्रोत व्यवस्थापन तथा परिचालन			
१०	लाभको वितरण (वित्तीय आयोगको कार्यक्षेत्र)			
११	अन्तर्राष्ट्रिय, क्षेत्रीय/द्विपक्षीय प्रतिवद्धता पालना सम्बन्धि संयोजन			

१२	अनुगमन तथा मूल्यांकन			
१३	क्षमता अभिवृद्धि, प्रचार प्रसार			
१४	जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि			
१५	वनजन्य उद्योग, नीजि क्षेत्रसंग सहकार्य			
१६	वन प्रमाणीकरण			
१७	वातावरणीय सेवा सम्बन्धि (वित्तीय आयोगको कार्यक्षेत्र)			
१८	राजश्व संकलन र वितरण (वित्तीय आयोगको कार्यक्षेत्र)			
१९	वनस्पति उद्यान, स्वस्थानीय तथा परस्थानीय वनस्पति स्रोत संरक्षण, चिडियाखाना			
२०	वनस्रोत सूचना प्रणाली व्यवस्थापन			

१०. क्षेत्रगत नमूना योजना

क) नीतिगत सुधार

- १) संघीय संरचनामा अनुकूलको प्रशासनिक तथा व्यवस्थापकिय पुनर्संरचना सम्बन्धि संक्रमणकालीन व्यवस्थापन
सम्बन्धि नीतिको तर्जुमा
- २) सार्वजनिक प्रशासन संचालन सम्बन्धि ऐन तर्जुमा
- ३) संघीय संरचनामा अनुकूल हुने गरी वन क्षेत्रको प्रशासनिक तथा व्यवस्थापकिय पुनर्संरचना सम्बन्धि संक्रमणकालीन व्यवस्थापन सम्बन्धि नीतिको तर्जुमा
- ४) वन सम्बद्ध ऐन, नियम, विनियमावली, निर्देशिका र मापदण्डमा समसामयिक सुधार
- ५) नेपाल वन सेवा, समूह संचालन गर्ने नियमावली २०५१ मा संशोधन

ख) संगठन संरचना

- १) सवै सेवा समूहका कर्मचारीहरुको तथ्यांक अद्यावधिक गर्ने ।
- २) नयाँ संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षण मापदण्ड तर्जुमा र सर्भेक्षण गर्ने ।
- ३) वन सेवाका सवै समूहका कर्मचारीहरुको तथ्यांक अद्यावधिक गर्ने ।
- ४) वन मन्त्रालय र मातहत निकायहरुको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षण मापदण्ड तर्जुमा र सर्भेक्षण गर्ने ।
- ५) संघीयताको अनुकूल हुने गरी आवश्यकता अनुसार तपसिल बमोजिमका संगठन संरचना निर्माण गर्ने ।
 - संघीय मन्त्रालय/केन्द्रियस्तरका निकायहरु
 - प्रादेशिक/प्रान्तिय मन्त्रालय/निकायहरु
 - स्थानीय तथा इलाकास्तरीय कार्यालयहरु

ग) मानव संसाधन व्यवस्थापन

- १) सेवा समूह संचालन गर्ने मन्त्रालयमा पुल दरवान्दिको श्रृजना
- २) कर्मचारी व्यवस्थापन र समायोजनको मापदण्ड निर्धारण
- ३) कर्मचारीको समायोजनका लागि कर्मचारीको स्वेच्छाको सर्भेक्षण र छनौटका अवसर
- ४) प्रान्तिय तथा स्थानीय स्तरमा समायोजन हुने कर्मचारीहरुलाई थप प्रोत्साहन
- ५) कार्य जिम्मेवारी अनुरूपको तालिम व्यवस्थापन

घ) कार्यालय स्थापना तथा व्यवस्थापन

- १) प्रादेशिक तथा स्थानीय कार्यालयहरु रहने स्थानको छनौट तथा किटानी
- २) केन्द्रिय र प्रादेशिक मन्त्रालय/केन्द्रियस्तरका निकायका संख्या किटान
- ३) केन्द्रिय, प्रादेशिक र स्थानीय संगठनविचको अन्तरसम्बन्ध (Interlinkage) को निर्धारण
- ४) आवश्यक बजेट तथा श्रोत साधनको व्यवस्था

५) आदेशको श्रृंखला, संचार, नियन्त्रण, समन्वय र अनुगमनको स्पष्ट खाका निर्माण

ड) प्रादेशिक सरकार गठन र स्थानीय निकायको निर्वाचन नभएसम्मका लागि तत्काल व्यवस्थापन गर्नुपर्ने

- १) प्रदेशस्तरमा रहने विषयगत मन्त्रालयहरूका कार्यालय खडा गर्ने ।
- २) हाल मन्त्रालय, विभाग र स्थानीयस्तरमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई काजमा खटाउने ।
- ३) जिल्ला तथा स्थानीयस्तरमा हाल कार्यरत कर्मचारी र कार्यालयलाई साविककै काम गर्नेगरी जिम्मेवारी तोक्ने ।
- ४) प्रान्तिय प्रमुख/मन्त्री नियुक्त नहुँदा सम्म कार्य संचालनका लागि अधिकारको प्रत्यायोजनको व्यवस्था ।

च) राष्ट्रिय, केन्द्रिय, प्रादेशिक तथा स्थानीय सेवाको गठन र समायोजन

- १) नीति, ऐन नियम र मापदण्डको निर्धारण
- २) कर्मचारीको स्वेच्छाको संकलन तथा छनौटको अवसर
- ३) उपयुक्त संगठन संरचनाको निर्माण
- ४) समन्वय र अन्तरसम्बन्धका आधारहरू निर्धारण
- ५) बजेट तथा भौतिक पूर्वाधारको व्यवस्था

छ) केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय स्तरको अन्तरसमन्वय

- १) राष्ट्रिय संघीय सेवाबाट खटाउने कर्मचारीहरूको काम, कर्तव्य, अधिकार र भूमिका निर्धारण ।
- २) राष्ट्रिय सेवा/केन्द्रिय सेवाबाट प्रदेश र स्थानीयस्तरमा आफ्नो प्रतिनिधि खटाउने व्यवस्था ।
- ३) राष्ट्रियस्तरका आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको संचालन, समन्वय तथा अनुगमन विधि ।

ज) वन प्रशासन र व्यवस्थापनसंग सम्बन्धित केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय स्तरको अन्तरसमन्वय

- १) न्यूनतम ४० प्रतिशत वन क्षेत्रले ढाकेको हुनु पर्ने सम्बन्धि अवधारणाको कार्यान्वयन
- २) समुदायमा आधारीत वन व्यवस्थापनको निरन्तरता
- ३) अन्तर्राष्ट्रिय, क्षेत्रीय तथा द्विपक्षिय प्रतिवद्धता अनुकूल हुने गरी वन श्रोतको व्यवस्थापन
- ४) संघीय नीति तथा कानून निर्माण गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारसंग परामर्श लिने संयन्त्रको निर्माण
- ५) संरक्षित क्षेत्र तथा जलाधार व्यवस्थापन
- ६) वन व्यवस्थापन
- ७) वन्यजन्तु तथा जैविक विविधताको संरक्षण
- ८) सिमसार क्षेत्र व्यवस्थापन

१०. मुलुक संघीयतामा रूपान्तरण भइककेको सन्दर्भमा वन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालयद्वारा संपादन गरिने कार्यहरूको संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबाट गरिने जिम्मेवारीको बाँडफाँड

क्षेत्र/उपक्षेत्र	कार्यहरू	उपकार्य/गतिविधि/कृयाकलापहरू	जिम्मेवारीको तह				कैफियत
			नियमन	लागत (कोष)	सेवा क्षेत्र		
					उत्पादन	प्रवाह	
नीति, ऐन, नियम र मापदण्डको निर्धारण (Policies, Act, Regulations and Standard)	नीतिहरूको निर्माण	<ul style="list-style-type: none"> • विभिन्न नीतिहरूको अध्ययन, परामर्श, छलफल • दवाव/हित संरक्षण समूहको मागको अध्ययन • विभिन्न नीतिगत समस्या तथा चुनौतिहरूको अध्ययन तथा विश्लेषण • आवश्यक नीतिको मस्यौदा निर्माण • विभिन्न औजारको प्रयोगबाट मस्यौदाउपर 	संघ		दस्तावेज	तीनओटै तहका सरकारहरू	

determination)		छलफल तथा अन्तरक्रिया ● नीतिको अन्तिम रूप तयारी नीतिको स्वीकृति					
सम्बन्धित ऐनहरूको तर्जुमा		● विभिन्न ऐन तथा नीतिहरूको अध्ययन, परामर्श, छलफल ● विभिन्न नीतिगत समस्या तथा चुनौतिहरूको अध्ययन तथा विश्लेषण ● आवश्यक ऐनको मस्यौदा निर्माण ● विभिन्न औजारको प्रयोगबाट मस्यौदाउपर छलफल तथा अन्तरक्रिया ● ऐनको अन्तिम रूप तयारी ● ऐनको स्वीकृति	संघ		दस्तावेज	तीनओटै तहका सरकारहरू	
सम्बन्धित नियमहरूको तर्जुमा		● विभिन्न ऐन तथा नीतिहरूको अध्ययन, परामर्श, छलफल ● विभिन्न नीतिगत तथा कानुनी समस्या तथा चुनौतिहरूको अध्ययन तथा विश्लेषण ● आवश्यक नियमको मस्यौदा निर्माण ● विभिन्न औजारको प्रयोगबाट मस्यौदाउपर छलफल तथा अन्तरक्रिया ● नियमको अन्तिम रूप तयारी ● नियमको स्वीकृति	संघ, प्रान्त		दस्तावेज	तीनओटै तहका सरकारहरू	
आवश्यक निर्देशिका, मार्ग दर्शनहरूको व्यवस्था		● विभिन्न ऐन तथा नीतिहरूको अध्ययन, परामर्श, छलफल ● विभिन्न नीतिगत तथा कानुनी समस्या तथा चुनौतिहरूको अध्ययन तथा विश्लेषण ● आवश्यक निर्देशिका, मार्ग दर्शनहरूको मस्यौदा निर्माण ● विभिन्न औजारको प्रयोगबाट मस्यौदाउपर छलफल तथा अन्तरक्रिया ● अन्तिम रूप तयारी ● स्वीकृति	संघ, प्रान्त र स्थानीय		दस्तावेज	तीनओटै तहका सरकारहरू	
वन प्रमाणीकरण		● परीक्षण सञ्चालन ● जनसहभागिता सञ्चालन ● आधार तथा सूचक निर्माण ● प्रमाणित गर्ने स्वतन्त्र संस्थाको पहिचान तथा मनोनयन ● अभिलेखीकरण ● दस्तावेज तयारी ● प्रकाशन	संघ		मादण्ड सहितको दस्तावेज	सबै तहका सरकार	
योजना (Plannig)	क्षेत्रगत दीर्घकालीन योजना तर्जुमा	● विभिन्न क्षेत्रगत समस्याहरूको अध्ययन ● दीर्घकालीन सोचको निर्माण ● सरोकारवालासंगको छलफल तथा अन्तरक्रिया ● विविध क्रियाकलापहरूको निर्धारण ● आवश्यक स्रोतहरूको व्यवस्था ● दस्तावेजको तयारी तथा स्वीकृति	संघ, प्रान्त र स्थानीय		योजना दस्तावेज	सबै तहका सरकार	
	आवधिक योजना निर्माण	● विभिन्न क्षेत्रगत समस्याहरूको अध्ययन ● दीर्घकालीन सोचको निर्माण ● सरोकारवालासंगको छलफल तथा अन्तरक्रिया ● विविध क्रियाकलापहरूको निर्धारण ● आवश्यक स्रोतहरूको व्यवस्था ● दस्तावेजको तयारी तथा स्वीकृति	संघ, प्रान्त र स्थानीय		योजना दस्तावेज	सबै तहका सरकार	
	वार्षिक योजना निर्माण	● विभिन्न क्षेत्रगत समस्याहरूको अध्ययन ● दीर्घकालीन सोचको निर्माण ● सरोकारवालासंगको छलफल तथा अन्तरक्रिया ● विविध क्रियाकलापहरूको निर्धारण ● आवश्यक स्रोतहरूको व्यवस्था	संघ, प्रान्त र स्थानीय		योजना दस्तावेज	सबै तहका सरकार	

		<ul style="list-style-type: none"> ● दस्तावेजको तयारी तथा स्वीकृत 					
सम्पत्ति सिर्जना (Asset creation)	संरक्षित क्षेत्र व्यवस्थापन राष्ट्रिय निकुञ्ज वन्यजन्तु आरक्ष शिकार आरक्ष मध्यवर्ती क्षेत्र संरक्षित क्षेत्र सनियमित आरक्ष	<ul style="list-style-type: none"> ● जनमुदाय परिचालन ● कार्ययोजना निर्माण ● कार्ययोजना नवीकरण ● बासास्थान प्रवर्धन ● कर्मचारी परिचालन ● ऐन नियमको कार्यान्वयन 	संघ		पारिस्थितिकीय सेवा, सूचना,	संघीय सरकार	
	भूसंरक्षण	<ul style="list-style-type: none"> ● गल्छी नियन्त्रण ● पहिरो रोकथाम ● चेकड्याम तथा रिटेनिङ्गवाल निर्माण ● गहना सुधार ● जैविक तथा भौतिक विधिबाट माटोको उर्वराशक्तिको संरक्षण ● कृषि वन सञ्चालन 	प्रान्त र स्थानीय		पारिस्थितिकीय सेवा, सूचना	प्रान्त र स्थानीय	
	जलाधार व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ● गल्छी नियन्त्रण ● पहिरो रोकथाम ● चेकड्याम तथा रिटेनिङ्गवाल निर्माण ● गहना सुधार ● जैविक तथा भौतिक विधिबाट माटोको उर्वराशक्तिको संरक्षण ● खानेपानी मुहान संरक्षण ● कृषि वन सञ्चालन 	प्रान्त र स्थानीय		पारिस्थितिकीय सेवा, सूचना	प्रान्त र स्थानीय	
	वन व्यवस्थापन सरकारद्वारा व्यवस्थापन सामुदायिक वन व्यवस्थापन सामुदायिक वन व्यवस्थापन कवुलियती वन व्यवस्थापन धार्मिक वन व्यवस्थापन संरक्षित वन निजी वन व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ● एकल्याउने ● पल्थाउने ● छटनी ● हाँगा कटनी ● बजेट विनियोजन ● कर्मचारी परिचालन ● ऐन नियमको कार्यान्वयन ● दिगो उपयोग कार्य 	प्रान्त र स्थानीय		वन जन्य वस्तु, अन्य पारिस्थितिकीय सेवा, सूचना	प्रान्त र स्थानीय	
	वन संरक्षण	<ul style="list-style-type: none"> ● चोरी नियन्त्रण ● वन डढेलो व्यवस्थापन ● अतिक्रमण नियन्त्रण ● चरिचरण व्यवस्थापन ● दैनिक स्थलगत निरीक्षण अवलोकन ● ऐन नियमको कार्यान्वयन तथा परिपालन 	प्रान्त र स्थानीय		संरक्षित वन क्षेत्र	प्रान्त र स्थानीय	
	वन्यजन्तु तथा जैविक विविधताको संरक्षण	<ul style="list-style-type: none"> ● चोरी नियन्त्रण ● वन डढेलो व्यवस्थापन ● अतिक्रमण नियन्त्रण ● चरिचरण व्यवस्थापन ● दैनिक स्थलगत निरीक्षण अवलोकन ● ऐन नियमको कार्यान्वयन तथा परिपालन 	प्रान्त र स्थानीय		पर्यावरणीय अखण्डता कायम भएको पारिस्थितिकीय प्रणाली	प्रान्त र स्थानीय	
	वृक्षरोपण	<ul style="list-style-type: none"> ● नर्सरी स्थापना ● विरुवा उत्पादन ● क्षेत्र पहिचान ● लागत अनुमान ● खाल्डो तयारी ● विरुवा ढुवानी ● विरुवा रोपण ● गोडमेल 	प्रान्त र स्थानीय		वन जन्य वस्तुको उत्पादन, सूचना	प्रान्त र स्थानीय	

	<ul style="list-style-type: none"> ●पुनःरोपण ●तारवार तथा अन्य संरक्षणजन्य क्रियाकलाप ●कृषि वन कृयाकलाप सञ्चालन 					
वातावरणीय सेवाको भुक्तानी	<ul style="list-style-type: none"> ●परिक्षण सञ्चालन ●कानूनी प्रावधान निर्माण ●सेवाहरूको वर्गीकरण ●सेवाहरूको मापन तथा परिमाणकृत (Quatification) ●जनसहभागिता परिचालन ●अभिलेखीकरण ●दस्तावेजीकरण ●प्रकाशन 	संघ, प्रान्त र स्थानीय		वातावरणीय सेवा	प्रान्त र स्थानीय	
राजस्व संकलन	<ul style="list-style-type: none"> ●काठ विक्री वितरण ●दाउरा विक्री विक्री वितरण ●जडीवुटी तथा अन्य वनपैदावर विक्री वितरण ●बालुवा, ढुङ्गा, गिट्टी आदिको विक्री वितरण ●खोटो, रेजिन विक्री वितरण ●पर्यटक शुल्क ●अन्य जरीवना, शुल्क आदि 	संघ, प्रान्त र स्थानीय		राजस्व आम्दानी	प्रान्त र स्थानीय	
वनवीउ बगैँचा स्थापना	<p><u>प्राकृतिक रुपमा</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ●क्षेत्र छुट्याउने ●माउरुख छनोट ●भाडी सफाई ●लहरा कटाई ●एकलचाउने कृयाकलाप ●संरक्षणजन्य कृयाकलाप <p><u>कृत्रिम रुपमा</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ●वृक्षरोपणद्वारा 	प्रान्त र स्थानीय		प्रमाणित वन वीउ	प्रान्त र स्थानीय	
वनस्पति उद्यान व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ●क्षेत्र छनोट ●भाडी सफाइ ●वृक्षरोपण तयारी ●वृक्षरोपण ●गोडमेल ●पुनरोपण ●संरक्षणजन्य क्रियाकलाप 	प्रान्त र स्थानीय		व्यवस्थित वन उद्यान	प्रान्त र स्थानीय	
हर्बेरियम व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ● नमूना संकलन ●नमूना नामाङ्करण ●नमूना संरक्षण ●अभिलेखीकरण ●दस्तावेज तयारी ●प्रकाशन 	संघ, प्रान्त		वनस्पतिको नमूना संग्रह	प्रान्त	
टिस्युकल्चर व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ●नमूना संकलन ●नर्सरी व्यवस्थापन ●प्रयोगशाला परीक्षण ●अभिलेखीकरण ●दस्तावेज तयारी ●प्रकाशन 	संघ, प्रान्त		टिस्युकल्चर उत्पादन	प्रान्त	
वनजन्य उद्योगको स्थापना, विकास तथा विस्तार	<ul style="list-style-type: none"> ●जडीवुटीसंग सम्बन्धित उद्योगको स्थापना तथा सञ्चालन ●भेनियर, नेमो पार्केट उद्योगको स्थापना तथा सञ्चालन 	संघ र प्रान्त		प्रशोधित वनजन्य पदार्थ	प्रान्त र स्थानीय	
नदी उकास जमीन व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ●क्षेत्र पहिचान ●समुदाय परिचालन ●आवश्यक वनस्पतिको विकास क्रियाकलाप सञ्चालन 	प्रान्त		व्यवस्थित जमीन	प्रान्त र स्थानीय	
जैविक प्रविधि विकास तथा हस्तान्तरण	<ul style="list-style-type: none"> ●सञ्चालन ●वनजन्य विभिन्न प्रविधिको विकास तथा सञ्चालन 	संघ र प्रान्त		विभिन्न उपयोगी	प्रान्त र स्थानीय	

		<ul style="list-style-type: none"> ● अभिलेखीकरण ● दस्तावेज तयारी ● स्थानीय जनमुदायमा प्रविधिको विस्तार 			जैविक प्रविधि		
	रेड प्लस अवधारणा कार्यान्वयन	<ul style="list-style-type: none"> ● रणनीति तयारी ● जनसहभागिता परिचालन ● परिक्षण सञ्चालन ● कार्वन व्यापारको नमुना सञ्चालन 	संघ		संचित कार्वन	संघ, प्रान्त र स्थानीय	
	सिमसारक्षेत्र व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ● सिमसारको वर्गीकरण ● जनसहभागिताको परिचालन ● अत्यधिक दोहन नियन्त्रण ● पानी संरक्षणको क्रियाकलाप संचालन 	प्रान्त		व्यवस्थित सिमसार क्षेत्र	प्रान्त र स्थानीय	
	चरिचरण/खर्क व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ● रोटेसनल चरनको सञ्चालन ● घाँस लगायत अन्य वनस्पतीको विकास ● आगो व्यवस्थापन ● खर्क वर्गीकरण 	प्रान्त		व्यवस्थित खर्कहरू	प्रान्त र स्थानीय	
	जलवायु परिवर्तनका जोखिमहरूको न्यूनीकरण	<ul style="list-style-type: none"> ● वन वृक्षको संरक्षण ● कृषि वन सञ्चालन ● अग्नी नियन्त्रण ● चरिचरण नियन्त्रण 	केन्द्र		न्यूनीकरणका विधिहरू	प्रान्त र स्थानीय	
	परिवर्तित जलवायुसंग अनुकूलन व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ● परिवर्तित मौसम अनुकूलका वनस्पति प्रजातिको विकास ● मानवीय सुरक्षाका कृयाकलापहरू 	केन्द्र		जलवायु समानुकूलित क्षेत्रहरू	प्रान्त र स्थानीय	
सञ्चालन कार्य (Operative Functions)	वनजन्य वस्तुको (वनपैदावार) वितरण	<ul style="list-style-type: none"> ● वन पैदावारको संकलन/उत्पादन ● विभिन्न डिपोहरूको स्थापना ● लिलाम वा अन्य विधिबाट विक्री वितरण 	प्रान्त		वन पैदावार	प्रान्त र स्थानीय	
	मानवीय स्रोतको व्यवस्थापन तथा परिचालन	<ul style="list-style-type: none"> ● मानवीय स्रोतको आवश्यकता आँकलन ● मानवीय स्रोतको नियुक्ति ● पदस्थापना ● सरुवा ● बढुवा ● अध्ययन तथा तालिम ● तलव व्यवस्थापन ● पेन्सनलगायत अन्य सुविधाको प्रदान 	केन्द्र र प्रान्त		ऐन, नियम, कानून, कार्यविधि, निर्देशिका	संघ, प्रान्त र स्थानीय	
	आर्थिक स्रोतको व्यवस्थापन तथा परिचालन	<ul style="list-style-type: none"> ● बजेट तर्जुमा तथा विनियोजन ● बजेट स्वीकृत ● बजेट निष्काशन ● बजेट लागत अनुमान तथा खर्च ● लेखापालन ● लेखापरिक्षण 	केन्द्र र प्रान्त		ऐन, नियम, कानून, कार्यविधि, निर्देशिका	संघ, प्रान्त र स्थानीय	
	विभिन्न सन्धि, सम्झौता, सहमतिको कार्यान्वयन	<ul style="list-style-type: none"> ● CITES का नेपाल पक्ष भएको प्रावधानहरूको कार्यान्वयन ● CBD का नेपाल पक्ष भएको प्रावधानहरूको कार्यान्वयन ● अन्तर्राष्ट्रिय सिमसार नीतिका प्रावधानको कार्यान्वयन ● जलवायु परिवर्तनसम्बन्धी प्रावधानहरूको कार्यान्वयन 	संघ		विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि, अभिसन्धि, प्रोटोकल	केन्द्र	
	तालिम सञ्चालन	<ul style="list-style-type: none"> ● आवश्यकता पहिचान ● पाठ्यक्रम निर्माण ● तालिम सञ्चालन ● तालिम मूल्याङ्कन 	प्रान्त		आवश्यकतामा आधारित पाठ्यक्रम, प्रशिक्षित जनशक्ति	प्रान्त र स्थानीय	
	प्रचार प्रसार	<ul style="list-style-type: none"> ● आवश्यक सामग्री तयारी तथा प्रकाशन ● रेडियो, टेलिभिजन कार्यक्रम सञ्चालन ● पत्रपत्रिका प्रकाशन ● गोष्ठी, सेमिनार आदि सञ्चालन 	प्रान्त		प्रभावकारी विभिन्न मेडिया, प्रचार-प्रसार	प्रान्त र स्थानीय	

		●प्रतियोगितात्मक कृयाकलाप सञ्चालन			सामाग्री		
अन्तरराष्ट्रिय सम्बन्ध विस्तार		●द्विपक्षीय, बहुपक्षीय भ्रमण आदनप्रदान ●द्विपक्षीय, बहुपक्षीय विचार आदनप्रदान ●द्विपक्षीय, बहुपक्षीय गोष्ठी, सेमिनार आदनप्रदान ●द्विपक्षीय, बहुपक्षीय अध्ययन तालीम सञ्चालन	संघ		असल सम्बन्ध स्थापित	संघ	
समन्वयात्मक कार्य		●द्विपक्षीय, बहुपक्षीय भ्रमण आदनप्रदान ●द्विपक्षीय, बहुपक्षीय विचार आदनप्रदान ●द्विपक्षीय, बहुपक्षीय गोष्ठी, सेमिनार आदनप्रदान ●द्विपक्षीय, बहुपक्षीय अध्ययन तालीम सञ्चालन	संघ, प्रदेश र स्थानीय		प्रभावकारी समन्वय संयन्त्र	संघ, प्रान्त र स्थानीय	
वनस्रोत सूचना व्यवस्थापन		●सूचना संकलन ●नमूना क्षेत्र छनौट ●सूचनाको मापन ●परीक्षण ●अभिलेखीकरण ●दस्तावेजीकरण ●प्रकाशन	संघ		सामयिक यथार्थपरक खण्डीकृत सूचनाहरू	संघ, प्रान्त र स्थानीय	
व्यवस्थापन सूचना प्रणाली व्यवस्थापन		●सूचना संकलन, वर्गीकरण, भण्डारण ●सूचना प्रकाशन	संघ र प्रान्त		व्यवस्थित आधुनिक प्रविधिमैत्र सूचना प्रणाली	संघ, प्रान्त र स्थानीय	
पूर्वाधार निर्माण, संरक्षण तथा व्यवस्थापन तथा भौतिक सामाग्रीको व्यवस्था		●भवनको निर्माण, मर्मत सम्भार ●बाटो, घाटोको निर्माण, मर्मत सम्भार ●विजुली, खानेपानीको व्यवस्था ●कम्प्युटर, टेलिफोन, फ्याक्स आदिको व्यवस्था ●सवारी साधनको व्यवस्था ●अन्य आवश्यक सरसामानको व्यवस्था	संघ र प्रान्त		संरक्षित भौतिक सामाग्री	संघ, प्रान्त र स्थानीय	
अनुगमन तथा मूल्याङ्कन (Monitoring and Evaluation)	सामयिक समीक्षात्मक कार्य	●दैनिक, साप्ताहिक, मासिक, चौमासिक, अर्धवार्षिक तथा वार्षिक गोष्ठी, सेमिनार सञ्चालन ●प्रतिवेदन तयारी ●प्रतिवेदन प्रकाशन	संघ र प्रान्त		संमिक्षायुक्त प्रगति विवरण	संघ, प्रान्त र स्थानीय	
	निरीक्षण तथा अवलोकन	●स्थलगत अवलोकन ●निरीक्षण भ्रमण ●आवश्यक तथ्याङ्कको मापन तथा संकलन ●छानविन तथा अनुसन्धान ●सरोवकारवालसंगको अन्तरक्रिया ●प्रतिवेदन तयारी ●प्रतिवेदन प्रकाशन	संघ र प्रान्त		अनुगमन प्रतिवेदन	संघ, प्रान्त र स्थानीय	
	वन, वनस्पति, जैविक विविधताको अध्ययन तथा अनुसन्धान	●विभिन्न अनुसन्धान प्लटको स्थापना ●विभिन्न प्रयोगहरूको कार्यान्वयन ●नतिजाको मापन ●अभिलेखीकरण ●प्रकाशन	केन्द्र		अनुसन्धानात्मक प्रतिवेदन	संघ, प्रान्त र स्थानीय	

११. वन प्रशासनको संक्रमणकालीन व्यवस्थापन कार्ययोजना

सि.नं.	सम्पादन गर्नुपर्ने क्रियाकलापहरू	जिम्मेवार निकाय	सहयोगि निकाय	समयावधि	जोखिम
--------	----------------------------------	-----------------	--------------	---------	-------

१.	नीतिगत सुधार १) संघीय संरचनामा अनुकूल हुने गरी वन क्षेत्रको प्रशासनिक तथा व्यवस्थापकिय पुनर्संरचना सम्बन्धि संक्रमणकालीन व्यवस्थापन सम्बन्धि नीतिको तर्जुमा	संघीय मन्त्रालय/केन्द्रीय स्तरका निकाय	प्रादेशिक मन्त्रालय/स्थानीय स्तरका निकायहरु	६ महिना	लामो समय लिनसक्ने
	२) वन सम्बद्ध ऐन, नियम, विनियमावली, निर्देशिका र मापदण्डमा समसामयिक सुधार	संघीय मन्त्रालय/केन्द्रीय स्तरका निकाय	प्रादेशिक मन्त्रालय/स्थानीय स्तरका निकायहरु	१ वर्ष	संरक्षण र उपयोगमा विवाद श्रृजना हुन सक्छ ।
	३) नेपाल वन सेवा समूह संचालन गर्ने नियमावली २०५१ मा संशोधन	संघीय मन्त्रालय/केन्द्रीय स्तरका निकाय	प्रादेशिक मन्त्रालय/स्थानीय स्तरका निकायहरु	६ महिना	कर्मचारी संघ संगठनको मतैक्यता हुन गाह्रो
२.	संगठन संरचना १) वन सेवाका सबै समूहका कर्मचारीहरुको तथ्यांक अद्यावधिक गर्ने ।	प्रादेशिक मन्त्रालय	संघीय मन्त्रालय/केन्द्रीय स्तरका निकायहरु	३ महिना	थप लागत
	२) वन मन्त्रालय र मातहत निकायहरुको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षण मापदण्ड तर्जुमा र सर्भेक्षण गर्ने ।	प्रादेशिक मन्त्रालय	संघीय मन्त्रालय/केन्द्रीय स्तरका निकायहरु	६ महिना	विद्यमान ऐन नियममा संशोधन गर्नुपर्ने
	३) संघीयताको अनुकूल हुने गरी आवश्यकता अनुसार तपसिल बमोजिमका संगठन संरचना निर्माण गर्ने । ● संघीय मन्त्रालय/केन्द्रियस्तरका निकायहरु ● प्रादेशिक/प्रान्तिय मन्त्रालय ● स्थानीय तथा इलाकास्तरीय कार्यालयहरु	संघीय मन्त्रालय/केन्द्रीय स्तरका निकाय	प्रादेशिक मन्त्रालय/स्थानीय स्तरका निकायहरु	१ वर्ष	कार्यविभाजन र अनुकूलको कानूनी संरचना बन्न समय लाग्ने
३.	मानव संसाधन व्यवस्थापन १) वन मन्त्रालयमा पुल दरबन्दिको श्रृजना	संघीय मन्त्रालय/केन्द्रीय स्तरका निकाय	प्रादेशिक मन्त्रालय/स्थानीय स्तरका निकायहरु	६ महिना	भौतिक पूर्वाधार तथा श्रोत साधन
	२) कर्मचारी व्यवस्थापन र समायोजनको मापदण्ड निर्धारण	संघीय मन्त्रालय/केन्द्रीय स्तरका निकाय	प्रादेशिक मन्त्रालय/स्थानीय स्तरका निकायहरु	६ महिना	कर्मचारीबाट हुन सक्ने गुनासो
	३) कर्मचारीको समायोजनका लागि कर्मचारीको स्वेच्छाको सर्भेक्षण र छनौटका अवसर	संघीय मन्त्रालय/केन्द्रीय स्तरका निकाय	प्रादेशिक मन्त्रालय/स्थानीय स्तरका निकायहरु	१ वर्ष	
४.	कार्यालय स्थापना तथा व्यवस्थापन १) कार्यालयहरुको संख्या र स्थानको छनौट	स्थानीय तथा इलाकास्तरीय कार्यालय	प्रादेशिक मन्त्रालय/स्थानीय स्तरका निकायहरु	१ वर्ष	वन अतिक्रमण, वन क्षेत्रको अन्य प्रयोजनमा बढी माग हुने सम्भावना
	२) केन्द्रिय, प्रादेशिक र स्थानीय संगठनविचको अन्तरसम्बन्ध (क्षलतभचप्लिपवनभ) को निर्धारण	संघीय मन्त्रालय/केन्द्रीय स्तरका निकाय	प्रादेशिक मन्त्रालय/स्थानीय स्तरका निकायहरु	१ वर्ष	राजनीतिक सहमति जुटाउन गाह्रो
	३) आवश्यक बजेट तथा श्रोत साधनको व्यवस्था	प्रादेशिक मन्त्रालय	स्थानीय/इलाका स्तरका निकायहरु	१ वर्ष	वितरणका आधार र मापदण्ड स्पष्ट छैनन
	४) आदेशको श्रृंखला, संचार, नियन्त्रण, समन्वय र अनुगमनको स्पष्ट खाका निर्माण ।	प्रादेशिक मन्त्रालय	स्थानीय स्तरका निकायहरु	६ महिना	लाभको वाँडफाइको सन्तुलन

५.	प्रादेशिक सरकार गठन र स्थानीय निकायको निर्वाचन नभएसम्मका लागि तत्काल व्यवस्थापन गर्नुपर्ने ।	संघीय मन्त्रालय/केन्द्रीय स्तरका निकाय	स्थानीय स्तरका निकायहरु	३ महिना	भौतिक पूर्वाधार तथा श्रोत साधन
	१) प्रदेशस्तरमा रहने वन मन्त्रालयका लागि कार्यालय खडा गर्ने ।	संघीय मन्त्रालय/केन्द्रीय स्तरका निकाय	स्थानीय स्तरका निकायहरु	३ महिना	कर्मचारीवाट हुन सक्ने गुनासो
	२) हाल वन मन्त्रालय, सम्बद्ध विभाग र स्थानीयस्तरमा कार्यरत कर्मचारीहरुलाई काजमा खटाउने ।	प्रादेशिक मन्त्रालय	स्थानीय स्तरका निकायहरु	३ महिना	कर्मचारीवाट हुन सक्ने गुनासो
	३) जिल्ला तथा स्थानीयस्तरमा हाल कार्यरत कर्मचारी र कार्यालयलाई साविककै काम गर्नेगरी जिम्मेवारी तोक्ने ।	संघीय मन्त्रालय/केन्द्रीय स्तरका निकाय	स्थानीय स्तरका निकायहरु	३ महिना	कार्यविभाजन र अनुकुलको कानूनी संरचना बन्न समय लाग्ने
६.	राष्ट्रिय, केन्द्रीय, प्रादेशिक तथा स्थानीय सेवाको गठन र समायोजन	संघीय मन्त्रालय/केन्द्रीय स्तरका निकाय		१ वर्ष	विद्यमान ऐन नियममा संशोधन गर्नुपर्ने
	१) नीति, ऐन नियम र मापदण्डको निर्धारण	प्रादेशिक मन्त्रालय		१ वर्ष	क्षमता अभिवृद्धि तथा प्रचार प्रसार
	२) उपयुक्त संगठन संरचनाको निर्माण	संघीय मन्त्रालय/केन्द्रीय स्तरका निकाय		६ महिना	
	३) समन्वय र अन्तरसम्बन्धका आधारहरु निर्धारण	संघीय मन्त्रालय/केन्द्रीय स्तरका निकाय		१ वर्ष	भौतिक पूर्वाधार तथा श्रोत साधन
७.	प्रशासन र व्यवस्थापनसंग सम्बन्धित केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय स्तरको अन्तरसमन्वय	प्रादेशिक मन्त्रालय	प्रादेशिक मन्त्रालय/स्थानीय स्तरका निकायहरु	निरन्तर	
	१) न्युनतम ४० प्रतिशत वन क्षेत्रले ढाकेको हुनुपर्ने सम्बन्धि अवधारणाको कार्यान्वयन	स्थानीय स्तरका निकाय	प्रादेशिक/इलाकास्तरका निकायहरु	निरन्तर	समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापन र लाभको वितरण
	२) समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापनको निरन्तरता	संघीय मन्त्रालय/केन्द्रीय स्तरका निकाय	स्थानीय/इलाका स्तरका निकायहरु	निरन्तर	राजनीतिक सहमति जुटन गाह्रो
	३) अन्तर्राष्ट्रिय, क्षेत्रीय तथा द्विपक्षिय प्रतिवद्धता अनुकुल हुने गरी वन श्रोतको व्यवस्थापन	संघीय मन्त्रालय/केन्द्रीय स्तरका निकाय	प्रादेशिक/इलाकास्तरका निकायहरु	६ महिना	अनुगमन तथा मूल्यांकन
	४) संघीय नीति तथा कानून निर्माण गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारसंग परामर्श लिने संयन्त्रको निर्माण	प्रादेशिक/इलाकास्तरका निकायहरु		६ महिना	वन्यजन्तु आरक्ष तथा करिडोरको व्यवस्थापन आदी ।

अनुसूची-१

सविधानमा गरिएको अधिकारको बाँडफाँड

संघको अधिकारको सूची (संविधानको अनुसूची-५)

क्र.सं.	विषयहरू
१	रक्षा र सेना सम्बन्धी क) राष्ट्रिय एकता र भौगोलिक अखण्डताको संरक्षण ख) राष्ट्रिय सुरक्षा सम्बन्धी
२.	युद्ध र प्रतिरक्षा
३.	द्वतहतियार, खरखजाना तथा उत्पादन सम्बन्धी
४.	केन्द्रीय प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल, राष्ट्रिय गुप्तचर तथा अनुसन्धान, शान्ति सुरक्षा
५.	केन्द्रीय योजना, केन्द्रीय बैंक, वित्तीय नीति, मुद्रा, र बैकिङ्ग, मौद्रिक नीति, विदेशी अनुदान, सहयो र ऋण
६.	परराष्ट्र तथा कूटनीतिक मामिला, अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध र संयुक्त राष्ट्रसंघ सम्बन्धी
७.	अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौता, सुपुर्दगी, पारस्परिक कानूनी सहायता र अन्तर्राष्ट्रिय सीमा, अन्तर्राष्ट्रिय सीमा नदी
८.	दूरसञ्चार, रेडिय फ्रिक्वेन्सीको बाँडफाँड, रेडियो, टेलिभिजन र हुलाक
९.	भन्सार, अन्तःशुल्क, मूल्य अभिवृद्धि कर, संस्थागत आयकर, व्यक्तिगत आयकर, राहदानी शुल्क, भिसा शुल्क, पर्यटन दस्तुर, सेवा शुल्क दस्तुर, दण्ड जरिवाना
१०.	संघीय निजामती सेवा, न्याय सेवा र अन्य सरकारी सेवा
११.	जलस्रोतको संरक्षण र बहुआयामिक नीति र मापदण्ड
१२.	अन्तरदेशिय तथा अन्तरप्रदेश विद्युत प्रसारण लाइन
१३.	केन्द्रीय तथ्यांक (राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय मानक र गुणस्तर)
१४.	केन्द्रीयस्तरका ठूला विद्युत्, सिंचाई र अन्य आयोजना र परियोजना
१५.	केन्द्रीयस्तरका विश्वविद्यालय, विश्वविद्यालय मापदण्ड र नियमन, केन्द्रीय पुस्तकालय
१६.	स्वास्थ्य नीति, स्वास्थ्य सेवा, स्वास्थ्य मापदण्ड, गुणस्तर र अनुगमन, राष्ट्रिय वा विशिष्ट सेवा प्रदायक

	अस्पताल, परम्परागत उपचार सेवा, सरुवा रोग नियन्त्रण
१७.	संघीय संसद, संघीय कार्यपालिका, स्थानीय तह सम्बन्धी मामिला, विशेष संरचना
१८.	अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार, विनिमय, बन्दरगाह, क्वारेण्टाइन
१९.	हवाई उड्डयन, अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल
२०.	राष्ट्रिय यातायात नीति, रेल तथा राष्ट्रिय लोकमार्गको व्यवस्थापन
२१.	सर्वोच्च अदालत, संवैधानिक अदालत, उच्च अदालत, जिल्ला अदालत तथा न्याय प्रशासन सम्बन्धी कानून
२२.	नागरिकता, राहदानी, भिसा, अध्यागमन
२३.	आणविक ऊर्जा, वायुमण्डल र अन्तरिक्ष सम्बन्धी
२४.	बौद्धिक सम्पत्ति (पेटेण्ट, डिजाइन, ट्रेडमार्क र प्रतिलिपि अधिकार समेत)
२५.	नाप-तौल
२६.	खानी उत्खनन्
२७.	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय वातावरण व्यवस्थापन, राष्ट्रिय निकुञ्ज, वन्यजन्तु आरक्ष तथा सिमसार क्षेत्र, राष्ट्रिय वन नीति, कार्वन सेवा
२८.	बीमा नीति, धितोपत्र, सहकारी
२९.	भूउपयोग नीति, बस्ती विकास नीति, पर्यटन नीति, वातावरण अनुकूलन
३०.	फौजदारी, देवानी कानूनको निर्माण
३१.	सुरक्षित छापाखाना
३२.	सामाजिक सुरक्षा
३३.	संवैधानिक निकायहरू, राष्ट्रिय महत्वका आयोगहरू
३४.	पुरातात्विक महत्वका स्थान र प्राचीन स्मारक
३५.	संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारको सूची वा साझा सूचीमा उल्लेख नभएको कुनै विषयमा तथा यो संविधान तथा संघीय कानूनमा नतोकिएका विषय

प्रदेशको अधिकारको सूची (संविधानको अनुसूची-६)

क्र.सं.	विषयहरू
१	प्रदेश प्रहरी प्रशासन र शान्ति सुरक्षा
२	नेपाल राष्ट्र बैकको नीति अनुरूप वित्तीय संस्थाहरूको संचालन, सहकारी संस्था, केन्द्रको सहमतिमा वैदेशिक अनुदान र सहयोग

३	रेडियो, एफ.एम., टेलिभिजन सञ्चालन
४	घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, अन्तशुल्क, मनोरञ्जन कर, विज्ञापन कर, पर्यटन, कृषि आयमा कर, सेवा शुल्क, दस्तुर, दण्ड जरिवना
५	प्रदेश निजामती सेवा र अन्य सरकारी सेवा
६	प्रदेश तथ्याङ्क
७	प्रदेशस्तरको विद्युत्, सिंचाइ र खानेपानी, परिवहन
८	प्रदेश विश्वविद्यालय, उच्च शिक्षा, पुस्तकालय, संग्रहालय
९	स्वास्थ्य सेवा
१०	प्रदेश सभा
११	प्रदेशभित्रको व्यापार
१२	प्रदेश लोकमार्ग
१३	प्रदेश अनुसन्धान व्यूरो
१४	प्रदेश सरकारी कार्यालयहरूको भौतिक व्यवस्थापन र अन्य आवश्यक विषय
१५	प्रदेश लोक सेवा आयोग
१६	भूमि व्यवस्थापन, जग्गाको अभिलेख
१७	खानी, अन्वेषण र व्यवस्थापन
१८	भाषा, लिपि, संस्कृति, ललितकला र धर्मको संरक्षण र प्रयोग
१९	प्रदेश भित्रको राष्ट्रिय वन, जल, उपयोग तथा वातावरण व्यवस्थापन
२०	कृषि तथा पशुविकास, कलकारखाना, औद्योगिकीकरण, व्यापार, यातायात
२१	गुठी व्यवस्थापन

संघ र प्रदेशको साझा अधिकारको सूची (संविधानको अनुसूची-७)

क्र.स.	विषयहरू
१	फौजदारी तथा देवानी कार्यविधि र प्रमाण र शपथ (कानूनी मान्यता, सार्वजनिक कार्य र अभिलेख र न्यायिक प्रक्रिया)
२	आवश्यक वस्तु तथा सेवाको आपूर्ति, वितरण, मूल्य नियन्त्रण, गुणस्तर र अनुगमन

३	देशको सुरक्षासंग सम्बन्धित विषयमा निवारक नजरबन्द, कारागार तथा हिरासत व्यवस्थापन र शान्ति सुरक्षाको व्यवस्था
४	एक प्रदेशबाट अर्को प्रदेशमा अभियुक्त, थुनुवा र कैदीको स्थानान्तरण
५	पारिवारिक मामिला (विवाह, सम्पति हस्तान्तरण, सम्बन्ध विच्छेद, लोपोन्मुख, टुहुरा, धर्मपुत्र, धर्मपुत्री उत्तराधिकार र संयुक्त परिवार) सम्बन्धी कानून
६	सम्पति प्राप्ति, अधिग्रहण र अधिकारको सृजना
७	करार, सहकारी, साझेदारी र एजेन्सी सम्बन्धी
८	टाट पल्टेको र दामासाही सम्बन्धी
९	औषधि र विषादि
१०	योजना, परिवार नियोजन र जनसंख्या नियन्त्रण
११	सामाजिक सुरक्षा र रोजगारी, ट्रेड युनियन, औद्योगिक विवाद, मजदुरका हक, अधिकार र विवाद सम्बन्धी कार्य
१२	कानून व्यवसाय, लेखापरीक्षण, इन्जिनियरिङ, चिकित्सा, आयुर्वेद चिकित्सा, पशु चिकित्सा, आम्ची र अन्य पेशा
१३	प्रदेश सीमा नदी, जलमार्ग, वातावरण संरक्षण, जैविक विविधता
१४	सञ्चार माध्यम सम्बन्धी
१५	उद्योग तथा खनिज र भौतिक पूर्वाधार
१६	क्यासिनो, चिष्टा
१७	प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक विपद पूर्व तयारी, उघद्वार तथा राहत र पुनलाभ
१८	पर्यटन, खानेपानी तथा सरसफाइ
१९	चलचित्र, सिनेमा हल, खेलकुद
२०	बिमा व्यवसाय सञ्चालन र व्यवस्थापन
२१	गरीबी निवारण र औद्योगीकरण
२२	वैज्ञानिक अनुसन्धान, विज्ञान प्रविधि र मानव संसाधन विकास
२३	अन्तरप्रदेशिक रूपमा फैलिएको जंगल, हिमाल, वन संरक्षण क्षेत्र जल उपयोग

२४	भूमि नीति र सो सम्बन्धी कानून
२५	रोजगारी र बेरोजगार सहायता

स्थानीय तहको अधिकारको सूची (संविधानको अनुसूची-८)

क्र.स.	विषयहरू
१	नगर प्रहरी
२	सहकारी संस्था
३	एफ.एम सञ्चालन
४	स्थानीय कर (सम्पति कर, घर बहाल कर, घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर), सेवा शुल्क दस्तुर, पर्यटन शुल्क, विज्ञापन कर, व्यवसाय कर, भूमिकर(मालपोत), दण्ड जरिवाना, मनोज्ञन कर, मालपोत संकलन
५	स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन
६	स्थानीय तथ्यांक र अभिलेख संकलन
७	स्थानीय स्तरका विकास आयोजना तथा परियोजनाहरू
८	आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा
९	आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई
१०	स्थानीय बजार व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता
११	स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक, सिंचाइ
१२	गाँउ सभा, नगर सभा, जिल्ला सभा, स्थानीय अदालत, मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन
१३	स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन
१४	घर जग्गा धनी पुर्जा वितरण
१५	कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, पशु स्वास्थ्य, सहकारी
१६	ज्येष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्ति र अशक्तहरूको व्यवस्थापन
१७	बेरोजगारको तथ्यांक संकलन
१८	कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, संचालन र नियन्त्रण
१९	खानेपानी, साना जलविद्युत आयोजना, वैकल्पिक उर्जा

२०	विपद व्यवस्थापन
२१	जलाधार, वन्यजन्तु, खानी तथा खनिज पर्दार्यको संरक्षण
२२	भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास

संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारको साझा सूची (संविधानको अनुसूची-८)

क्र.स.	विषयहरू
१	सहकारी
२	शिक्षा, खेलकूद र पत्रपत्रिका
३	स्वास्थ्य
४	कृषि
५	विद्युत, खानेपानी, सिंचाइ जस्ता सेवाहरू
६	सेवा शुल्क, दस्तुर, दण्ड जरिवाना तथा प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी, पर्यटन शुल्क
७	वन, जंगल, वन्यजन्तु, चराचुरुंगी, जल उपयोग, वातावरण, पर्यावरण तथा जैविक विविधता
८	खानी तथा खनिज
९	विपद व्यवस्थापन
१०	सामाजिक सुरक्षा र गरीबी निवारण
११	व्यक्तिगत घटना, जन्म, मृत्यु, विवाह र तथ्यांक
१२	पुरातत्व, प्राचीन स्मारक र संग्रहालय
१३	सुकुम्बासी व्यवस्थापन
१४	प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी
१५	सवारी साधन अनुमति

अनुसूचि-२

सरकारका विभिन्न तहमा जिम्मेवारी बाँडफाँड (Allocation of responsibility in different level)

सि.नं.	कार्य (Fuctions)	गतिविधि(Activities)	संघ	प्रदेश	स्थानीय
१	नीतिहरूको निर्माण	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न नीतिहरूको अध्ययन, परामर्श, छलफल दबाव / हित संरक्षण समूहको मागको अध्ययन विभिन्न नीतिगत समस्या तथा चुनौतिहरूको अध्ययन तथा विश्लेषण आवश्यक नीतिको मस्यौदा निर्माण विभिन्न औजारको प्रयोगबाट मस्यौदाउपर छलफल तथा अन्तरक्रिया नीतिको अन्तिम रूप तयारी नीतिको स्वीकृति 	✓	✓	✓
२	सम्बन्धित ऐनहरूको तर्जुमा	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न ऐन तथा नीतिहरूको अध्ययन, परामर्श, छलफल विभिन्न नीतिगत समस्या तथा चुनौतिहरूको अध्ययन तथा विश्लेषण आवश्यक ऐनको मस्यौदा निर्माण विभिन्न औजारको प्रयोगबाट मस्यौदाउपर छलफल तथा अन्तरक्रिया ऐनको अन्तिम रूप तयारी ऐनको स्वीकृति 			
३	सम्बन्धित नियमहरूको तर्जुमा	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न ऐन तथा नीतिहरूको अध्ययन, परामर्श, छलफल विभिन्न नीतिगत तथा कानुनी समस्या तथा चुनौतिहरूको अध्ययन तथा विश्लेषण आवश्यक नियमको मस्यौदा निर्माण विभिन्न औजारको प्रयोगबाट मस्यौदाउपर छलफल तथा अन्तरक्रिया नियमको अन्तिम रूप तयारी नियमको स्वीकृति 	✓		
४	आवश्यक निर्देशिका, मार्ग दर्शनहरूको व्यवस्था	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न ऐन तथा नीतिहरूको अध्ययन, परामर्श, छलफल विभिन्न नीतिगत तथा कानुनी समस्या तथा चुनौतिहरूको अध्ययन तथा विश्लेषण आवश्यक निर्देशिका, मार्ग दर्शनहरूको मस्यौदा निर्माण विभिन्न औजारको प्रयोगबाट मस्यौदाउपर छलफल तथा अन्तरक्रिया अन्तिम रूप तयारी स्वीकृति 	✓		
५	क्षेत्रगत दीर्घकालीन योजना तर्जुमा	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न क्षेत्रगत समस्याहरूको अध्ययन दीर्घकालीन सोचको निर्माण सरोकारवालासंगको छलफल तथा अन्तरक्रिया विविध क्रियाकलापहरूको निर्धारण आवश्यक स्रोतहरूको व्यवस्था दस्तावेजको तयारी तथा स्वीकृति 			
६	आवधिक योजना निर्माण	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न क्षेत्रगत समस्याहरूको अध्ययन दीर्घकालीन सोचको निर्माण सरोकारवालासंगको छलफल तथा अन्तरक्रिया विविध क्रियाकलापहरूको निर्धारण आवश्यक स्रोतहरूको व्यवस्था दस्तावेजको तयारी तथा स्वीकृति 		✓	✓
७	वार्षिक योजना निर्माण	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न क्षेत्रगत समस्याहरूको अध्ययन दीर्घकालीन सोचको निर्माण सरोकारवालासंगको छलफल तथा अन्तरक्रिया विविध क्रियाकलापहरूको निर्धारण 		✓	✓

		<ul style="list-style-type: none"> ● आवश्यक स्रोतहरूको व्यवस्था ● दस्तावेजको तयारी तथा स्वीकृत 			
८	<p>संरक्षित क्षेत्र व्यवस्थापन</p> <p>राष्ट्रिय निकुञ्ज</p> <p>वन्यजन्तु आरक्ष</p> <p>शिकार आरक्ष</p> <p>मध्यवर्ती क्षेत्र</p> <p>संरक्षित क्षेत्र</p> <p>सनियमित आरक्ष</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● जनमुदाय परिचालन ● कार्ययोजना निर्माण ● कार्ययोजना नवीकरण ● बासास्थान प्रवर्धन ● कर्मचारी परिचालन ● ऐन नियमको कार्यान्वयन 			
९	भूसंरक्षण	<ul style="list-style-type: none"> ● गल्छी नियन्त्रण ● पहिरो रोकथाम ● चेकड्याम तथा रिटेनिङ्गवाला निर्माण ● गह्रा सुधार ● जैविक तथा भौतिक विधिबाट माटोको उर्वराशक्तिको संरक्षण ● कृषि वन सञ्चालन 		✓	✓
१०	जलाधार व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ● गल्छी नियन्त्रण ● पहिरो रोकथाम ● चेकड्याम तथा रिटेनिङ्गवाला निर्माण ● गह्रा सुधार ● जैविक तथा भौतिक विधिबाट माटोको उर्वराशक्तिको संरक्षण ● खानेपानी मुहान संरक्षण ● कृषि वन सञ्चालन 		✓	✓
११	<p>वन व्यवस्थापन</p> <p>सरकारद्वारा व्यवस्थापन</p> <p>सामुदायिक वन व्यवस्थापन</p> <p>साभ्भेदारी वन व्यवस्थापन</p> <p>कबुलियती वन व्यवस्थापन</p> <p>धार्मिक वन व्यवस्थापन</p> <p>संरक्षित वन</p> <p>निजी वन व्यवस्थापन</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● जनमुदाय परिचालन ● कार्ययोजना निर्माण ● कार्ययोजना नवीकरण ● छनौट कटनी ● लहरा कटाई ● भ्फाडी सफाई ● एकल्याउने ● पल्ल्याउने ● छटनी ● हांगा कटनी ● बजेट विनियोजन ● कर्मचारी परिचालन ● ऐन नियमको कार्यान्वयन ● दिगो उपयोग कार्य 		✓	✓
१२	वन संरक्षण	<ul style="list-style-type: none"> ● चोरी नियन्त्रण ● वन डढेलो व्यवस्थापन ● अतिक्रमण नियन्त्रण ● चरिचरण व्यवस्थापन ● दैनिक स्थलगत निरीक्षण अवलोकन ● ऐन नियमको कार्यान्वयन तथा परिपालन 			✓
१३	वन्यजन्तु तथा जैविक विविधताको संरक्षण	<ul style="list-style-type: none"> ● चोरी नियन्त्रण ● वन डढेलो व्यवस्थापन ● अतिक्रमण नियन्त्रण ● चरिचरण व्यवस्थापन ● दैनिक स्थलगत निरीक्षण अवलोकन ● ऐन नियमको कार्यान्वयन तथा परिपालन 			✓
१४	वनजन्य वस्तुको -वनपैदावार) वितरण	<ul style="list-style-type: none"> ● वन पैदावारको संकलन/उत्पादन ● विभिन्न डिपोहरूको स्थापना ● लिलाम वा अन्य विधिबाट विक्री वितरण 			✓

१५	मानवीय स्रोतको व्यवस्थापन तथा परिचालन	<ul style="list-style-type: none"> मानवीय स्रोतको आवश्यकता आँकलन मानवीय स्रोतको नियुक्ति पदस्थापना सरुवा बहुवा अध्ययन तथा तालिम तलव व्यवस्थापन पेन्सनलगायत अन्य सुविधाको प्रदान 	✓	✓	✓
१६	आर्थिक स्रोतको व्यवस्थापन तथा परिचालन	<ul style="list-style-type: none"> बजेट तर्जुमा तथा विनियोजन बजेट स्वीकृत बजेट निष्काशन बजेट लागत अनुमान तथा खर्च लेखापालन लेखापरिक्षण 	✓	✓	
१७	वन, वनस्पति, जैविक विविधताको अध्ययन तथा अनुसन्धान	<ul style="list-style-type: none"> विभिन्न अनुसन्धान प्लटको स्थापना विभिन्न प्रयोगहरूको कार्यान्वयन नतिजाको मापन अभिलेखीकरण प्रकाशन 	✓		✓
१८	वृक्षरोपण	<ul style="list-style-type: none"> नर्सरी स्थापना विरुवा उत्पादन क्षेत्र पहिचान लागत अनुमान खाल्डो तयारी विरुवा हुवानी विरुवा रोपण गोडमेल पुन:रोपण तारवार तथा अन्य संरक्षणजन्य क्रियाकलाप कृषि वन कृयाकलाप सञ्चालन 			
१९	विभिन्न सन्धि, सम्झौता, सहमतिको कार्यान्वयन	<ul style="list-style-type: none"> CITES का नेपाल पक्ष भएको प्रावधानहरूको कार्यान्वयन CBD का नेपाल पक्ष भएको प्रावधानहरूको कार्यान्वयन अन्तराष्ट्रिय सिमसार नीतिका प्रावधानको कार्यान्वयन जलवायु परिवर्तनसम्बन्धी प्रावधानहरूको कार्यान्वयन 	✓		✓
२०	तालिम सञ्चालन	<ul style="list-style-type: none"> आवश्यकता पहिचान पाठ्यक्रम निर्माण तालिम सञ्चालन तालिम मूल्याङ्कन 			✓
२१	प्रचार प्रसार	<ul style="list-style-type: none"> आवश्यक सामग्री तयारी तथा प्रकाशन रेडियो, टेलिभिजन कार्यक्रम सञ्चालन पत्रपत्रिकामा प्रकाशन गोष्ठी, सेमिनार आदि सञ्चालन प्रतियोगितात्मक कृयाकलाप सञ्चालन 			
२२	निरीक्षण तथा अवलोकन	<ul style="list-style-type: none"> स्थलगत अवलोकन निरीक्षण भ्रमण आवश्यक तथ्याङ्कको मापन तथा संकलन छानविन तथा अनुसन्धान सरोवकारवालसंगको अन्तरक्रिया प्रतिवेदन तयारी प्रतिवेदन प्रकाशन 	✓	✓	✓
२३	सामयिक समीक्षात्मक कार्य	<ul style="list-style-type: none"> दैनिक, साप्ताहिक, मासिक, चौमासिक, अर्धवार्षिक तथा वार्षिक गोष्ठी, सेमिनार सञ्चालन प्रतिवेदन तयारी प्रतिवेदन प्रकाशन 		✓	✓
२४	अन्तराष्ट्रिय सम्बन्ध विस्तार	<ul style="list-style-type: none"> द्विपक्षीय, बहुपक्षीय भ्रमण आदानप्रदान द्विपक्षीय, बहुपक्षीय विचार आदानप्रदान 			

		<ul style="list-style-type: none"> द्विपक्षीय, बहुपक्षीय गोष्ठी, सेमिनार आदनप्रदान द्विपक्षीय, बहुपक्षीय अध्ययन तालीम सञ्चालन 			
२५	समन्वयात्मक कार्य	<ul style="list-style-type: none"> आन्तरिक समन्वय क्षेत्रगत समन्वय अन्तराष्ट्रिय समन्वय 	✓	✓	✓
२७	जलवायु परिवर्तनका जोखिमहरूको न्यूनीकरण	<ul style="list-style-type: none"> वन वृक्षको संरक्षण कृषि वन सञ्चालन अग्नी नियन्त्रण चरित्रण नियन्त्रण 			✓
२८	परिवर्तित जलवायुसंग अनुकूलन व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> परिवर्तित मौसम अनुकूलका वनस्पति प्रजातिको विकास मानवीय सुरक्षाका कृयाकलापहरू 			✓
२९	सिमसारक्षेत्र व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> सिमसारको वर्गीकरण जनसहभागिताको परिचालन अत्यधिक दोहन नियन्त्रण पानी संरक्षणको क्रियाकलाप संचालन 		✓	
३०	चरित्रण/खर्क व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> रोटेशनल चरनको सञ्चालन घाँस लगायत अन्य वनस्पतिको विकास आगो व्यवस्थापन खर्क वर्गीकरण 			✓
३१	नदी उकास जमीन व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> क्षेत्र पहिचान समुदाय परिचालन आवश्यक वनस्पतिको विकास क्रियाकलाप सञ्चालन 			✓
३२	जैविक प्रविधि विकास तथा हस्तान्तरण	<ul style="list-style-type: none"> जडीबुटी लगायत अन्य वनस्पतिको परिक्षण खेती सञ्चालन वनजन्य विभिन्न प्रविधिको विकास तथा सञ्चालन अभिलेखीकरण दस्तावेज तयारी स्थानीय जनमुदायमा प्रविधिको विस्तार 	✓	✓	✓
३३	वनजन्य उद्योगको स्थापना, विकास तथा विस्तार	<ul style="list-style-type: none"> काठमा आधारित उद्योगको स्थापना तथा सञ्चालन जडीबुटीसंग सम्बन्धित उद्योगको स्थापना तथा सञ्चालन भेनियर, नेमो पार्केट उद्योगको स्थापना तथा सञ्चालन 		✓	✓
३४	रेड प्लस अवधारणा कार्यान्वयन	<ul style="list-style-type: none"> रणनीति तयारी जनसहभागिता परिचालन परिक्षण सञ्चालन कार्वन व्यापारको नमूना सञ्चालन 	✓	✓	✓
३५	पूर्वाधार निर्माण, संरक्षण तथा व्यवस्थापन तथा भौतिक सामग्रीको व्यवस्था	<ul style="list-style-type: none"> भवनको निर्माण, मर्मत सम्भार बाटो, घाटोको निर्माण, मर्मत सम्भार विजुली, खानेपानीको व्यवस्था कम्प्युटर, टेलिफोन, फ्याक्स आदिको व्यवस्था सवारी साधनको व्यवस्था अन्य आवश्यकीय सरसामानको व्यवस्था 			✓
३६	बौद्धिक सम्पत्ति व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> बौद्धिक सम्पतिको पहिचान अभिलेखीकरण दस्तावेज तयारी प्रकाशन 	✓		
३७	वन प्रमाणीकरण	<ul style="list-style-type: none"> परीक्षण सञ्चालन जनसहभागिता सञ्चालन आधार तथा सूचक निर्माण प्रमाणित गर्ने स्वतन्त्र संस्थाको पहिचान तथा मनोनयन अभिलेखीकरण दस्तावेज तयारी प्रकाशन 	✓		
३८	वातावरणीय सेवाको भुक्तानी	<ul style="list-style-type: none"> परिक्षण सञ्चालन कानूनी प्रावधान निर्माण सेवाहरूको वर्गीकरण 	✓		

		<ul style="list-style-type: none"> ● सेवाहरूको मापन तथा परिमाणकृत (Quatification) ● जनसहभागिता परिचालन ● अभिलेखीकरण ● दस्तावेजीकरण ● प्रकाशन 			
३९	राजश्व संकलन	<ul style="list-style-type: none"> ● काठ विक्री वितरण ● दाउरा विक्री विक्री वितरण ● जडीबुटी तथा अन्य वनपैदावर विक्री वितरण ● बालुवा, ढुङ्गा, मिट्टी आदिको विक्री वितरण ● खोटो, रेजिन विक्री वितरण ● पर्यटक शुल्क ● अन्य जरीवना, शुल्क आदि 	✓	✓	✓
४०	वनवीड वगैँचा स्थापना	<p>प्राकृतिक रुपमा</p> <ul style="list-style-type: none"> ● क्षेत्र छुट्याउने ● माउरुख छनौट ● भाडी सफाई ● लहरा कटाई ● एकलचाउने कृयाकलाप ● संरक्षणजन्य कृयाकलाप <p>कृत्रिम रुपमा</p> <ul style="list-style-type: none"> ● वृक्षरोपणद्वारा 			
४१	वनस्रोत सूचना व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ● सूचना संकलन ● नमूना क्षेत्र छनौट ● सूचनाको मापन ● परीक्षण ● अभिलेखीकरण ● दस्तावेजीकरण ● प्रकाशन 		✓	✓
४२	वनस्पति उद्यान व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ● क्षेत्र छनौट ● भाडी सफाइ ● वृक्षरोपण तयारी ● वृक्षरोपण ● गोडमेल ● पुनरोपण ● संरक्षणजन्य क्रियाकलाप 			✓
४३	हर्बेरियम व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ● नमूना संकलन ● नमूना नामाङ्करण ● नमूना संरक्षण ● अभिलेखीकरण ● दस्तावेज तयारी ● प्रकाशन 		✓	✓
४४	टिस्कल्चर व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ● नमूना संकलन ● नर्सरी व्यवस्थापन ● प्रयोगशाला परीक्षण ● अभिलेखीकरण ● दस्तावेज तयारी ● प्रकाशन 			✓
४५	व्यवस्थापन सूचना प्रणाली व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ● सूचना संकलन, वर्गीकरण, भण्डारण ● सूचना प्रकाशन 	✓	✓	✓

विषय :- संघीयता कार्यान्वयन सम्बन्धी प्राविधिक उप समिति सम्बन्धमा ।

श्री वन विभाग, ववरमहल ।

श्री राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग, ववरमहल ।

श्री भू तथा जलाधार संरक्षण विभाग, ववरमहल ।

श्री वनस्पति विभाग, थापाथली ।

श्री वन अनुसन्धान तथा सर्वेक्षण विभाग, ववरमहल ।

प्रशासन सुधार तथा कार्यान्वयन तथा अनुगमन समितिका लागि गठित यस मन्त्रालयको संघीयता कार्यान्वयन सम्बन्धी पुनःसंरचना प्राविधिक समितिलाई सहयोग पुऱ्याउन तहाँ विभागीय प्रमुख वा उपमहानिर्देशकको संयोजकत्वमा लेखा, कानून, प्रशासन, GIS विशेषज्ञ एवम् अन्य प्राविधिक अधिकृतस्तरीय कर्मचारीहरु रहने गरी बढीमा ७ (सात) सदस्यहरु रहेको उप समिति गठनका लागि विभागलाई निर्देशन दिने र उप समितिले पुनःसंरचना सम्बन्धी देहाय बमोजिमको कार्यसूची (TOR) र विषयहरुमा नेपाल सरकार (सचिवस्तर) को मिति २०७२।६।१२ को निर्णय अनुसार अनुरोध गरिन्छ ।

कार्यसूची (TOR)

१. सम्भावित समायोजनको खाका तयार गर्ने : सम्पत्ति विवरण, संगठन, कर्मचारीको profile तयार गर्ने ।
२. हालको दरबन्दी, रिक्त र पूर्तिको अवस्था तयार गर्ने (पद, नाम, सेवा, समूह सहित),
३. हाल सम्पादन गरिरहेका कार्यहरु (functions), उपकार्यहरु (sub-functions) को सूची तयार गर्ने (सम्भावित लागत अनुमान सहित),
४. हालको कार्य क्षेत्र, त्यसको केन्द्र र coverage area समेतको विवरण तयार गर्ने,
५. विद्यमान प्रचलनमा रहेका ऐन, नियम, कार्यविधि, निर्देशिका आदिमा संघीय संरचना अनुकूल कहाँ कहाँ संशोधनको आवश्यकता छ, सो को विवरण तयार गर्ने,
६. विद्यमान समस्याहरु र समायोजन पछिका अपेक्षाहरु के के हुन सक्छन् तिनको विवरण तयार गर्ने ।
७. संघ, प्रदेश र स्थानीय स्तरमा कार्यमा दोहोरो पना (overlapping) कहाँ कहाँ हुन्छ र समन्वयका उपायहरु के के हुन सक्छन् । सो को विवरणहरु तयार गर्ने ।
 - ५ वटै क्षेत्रीय निर्देशनालय, केन्द्रीय वन तालिम तथा प्रसार केन्द्र, रेड कार्यान्वयन केन्द्र र सबै विभाग अन्तर्गतका आयोजनाहरूसँग जनशक्ति, श्रोत, सम्पत्ती विवरणको profile आफू अन्तर्गतका निकायहरूसँग लिई Soft copy Email : dadagaun@gmail.com मा र Hard copy मन्त्रालयमा १ महिना भित्र उपलब्ध गराउने ।
 - उप समितिले हप्तामा कमिमा १ पटक बैठक बसी तयार गर्ने र update भएको प्रतिवेदन सहित श्रीमान् सचिवज्यूको संयोजकत्वमा गठन भएको निर्देशन समितिमा Briefing गर्ने ।
 - उल्लेखित कार्यसूचीका साथै संलग्न मुख्य सचिवज्यूको पत्रको प्रतिलिपीको आधारमा कार्य संचालन गरी पहिलो पटक १५ दिन भित्र मन्त्रालयमा प्रतिवेदन दिने र त्यसपछि पुनःसंरचनाको कार्य सम्पन्न नभएसम्मको लागि प्रस्तुत उपसमितिहरु क्रियाशिल रहिरहने ।
 - प्राविधिक उप समितिले सम्लग्न मुख्य सचिवज्यूको पत्रका अतिरिक्त कार्यसूची (TOR) र विषयहरुलाई ध्यान दिई प्रतिवेदन १५/१५ दिनमा तयार गरी web page मा राख्ने ।
 - मन्त्रालयको web page मा राखिएको मुलुक संघीय संरचनामा गइसकेको सन्दर्भमा वन तथा भू संरक्षण मन्त्रालय तथा अन्तर्गत निकायहरुको प्रशासनिक तथा व्यवस्थापकिय पुनःसंरचनामा हुने कार्य तथा अधिकारको बाँडफाँड बारेको अवधारणालाई समेत आधार मान्ने ।
 - विभाग अन्तर्गतका आयोजनाहरुको जनशक्ति, श्रोत, सम्पत्ति विवरण सम्बन्धित विभागहरुले उपलब्ध गराउने ।

बोधार्थ :-

श्री प्रशासन/ वैदेशिक सहयोग समन्वय/ अनुगमन तथा मूल्यांकन/ जैविक विविधता तथा वातावरण/ योजना/ वन उद्यम तथा व्यवस्थापन महाशाखा, आयोजना समन्वय शाखा, वन तथा भू संरक्षण मन्त्रालय ।

विषय :- संघीयता कार्यान्वयन सम्बन्धी प्राविधिक उप समिति सम्बन्धमा ।

श्री पूर्वाञ्चल क्षेत्रीय वन निर्देशनालय, विराटनगर ।

श्री मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय वन निर्देशनालय, हेटौडा ।

श्री पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय वन निर्देशनालय, पोखरा ।

श्री मध्य पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय वन निर्देशनालय, सुर्खेत ।

श्री सुदूर पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय वन निर्देशनालय, धनगढी ।

श्री केन्द्रीय वन तालिम तथा प्रसार केन्द्र, ववरमहल ।

श्री रेड कार्यान्वयन केन्द्र, ववरमहल ।

प्रशासन सुधार तथा कार्यान्वयन तथा अनुगमन समितिका लागि गठित यस मन्त्रालयको संघीयता कार्यान्वयन सम्बन्धी पुनःसंरचना प्राविधिक समितिलाई सहयोग पुऱ्याउन तहाँ निर्देशनालयका क्षेत्रीय निर्देशकको संयोजकत्वमा लेखा, प्रशासन र प्राविधिक अधिकृतस्तरीय कर्मचारीहरु रहने गरी बढीमा ५ (पाँच) सदस्यहरु रहेको उप समिति गठनका लागि क्षेत्रीय निर्देशनालयलाई निर्देशन दिने र उप समितिले पुनःसंरचना सम्बन्धी देहाय बमोजिमको कार्यसूची (TOR) र विषयहरुमा नेपाल सरकार (सचिबस्तर) को मिति २०७२।६।१२ को निर्णय अनुसार अनुरोध गरिन्छ ।

कार्यसूची (TOR)

१. सम्भावित समायोजनको खाका तयार गर्ने : सम्पत्ति विवरण, संगठन, कर्मचारीको profile तयार गर्ने ।
 २. हालको दरबन्दी, रिक्त र पूर्तिको अवस्था तयार गर्ने (पद, नाम, सेवा, समूह सहित),
 ३. हाल सम्पादन गरिरहेका कार्यहरु (functions), उपकार्यहरु (sub-functions) को सूची तयार गर्ने (सम्भावित लागत अनुमान सहित),
 ४. हालको कार्य क्षेत्र, त्यसको केन्द्र र coverage area समेतको विवरण तयार गर्ने,
 ५. विद्यमान प्रचलनमा रहेका ऐन, नियम, कार्यविधि, निर्देशिका आदिमा संघीय संरचना अनुकूल कहाँ कहाँ संशोधनको आवश्यकता छ, सो को विवरण तयार गर्ने,
 ६. विद्यमान समस्याहरु र समायोजन पछिका अपेक्षाहरु के के हुन सक्छन् तिनको विवरण तयार गर्ने ।
 ७. संघ, प्रदेश र स्थानीय स्तरमा कार्यमा दोहोरो पना (overlapping) कहाँ कहाँ हुन्छ र समन्वयका उपायहरु के के हुन सक्छन् । सो को विवरणहरु तयार गर्ने ।
- ५ वटै क्षेत्रीय निर्देशनालय, केन्द्रीय वन तालिम तथा प्रसार केन्द्र, रेड कार्यान्वयन केन्द्र र सबै विभाग अन्तरगतका आयोजनाहरूसँग जनशक्ति, श्रोत, सम्पत्ती विवरणको profile आफू अन्तरगतका निकायहरूसँग लिई Soft copy Email : dadagaun@gmail.com मा र Hard copy मन्त्रालयमा १ महिना भित्र उपलब्ध गराउने ।
 - उप समितिले हप्तामा कमिमा १ पटक बैठक बसी तयार गर्ने र update भएको प्रतिवेदन सहित श्रीमान् सचिवज्यूको संयोजकत्वमा गठन भएको निर्देशन समितिमा Briefing गर्ने ।
 - उल्लेखित कार्यसूचीका साथै संलग्न मुख्य सचिवज्यूको पत्रको प्रतिलिपीको आधारमा कार्य संचालन गरी पहिलो पटक १५ दिन भित्र मन्त्रालयमा प्रतिवेदन दिने र त्यसपछि पुनःसंरचनाको कार्य सम्पन्न नभएसम्मको लागि प्रस्तुत उपसमितिहरु क्रियाशिल रहिरहने ।
 - प्राविधिक उप समितिले सम्लग्न मुख्य सचिवज्यूको पत्रका अतिरिक्त कार्यसूची (TOR) र विषयहरुलाई ध्यान दिई प्रतिवेदन १५/१५ दिनमा तयार गरी web page मा राख्ने ।
 - मन्त्रालयको web page मा राखिएको मुलुक संघीय संरचनामा गइसकेको सन्दर्भमा वन तथा भू संरक्षण मन्त्रालय तथा अन्तर्गत निकायहरुको प्रशासनिक तथा व्यवस्थापकिय पुनःसंरचनामा हुने कार्य तथा अधिकारको बाँडफाँड बारेको अवधारणालाई समेत आधार मान्ने ।

विषय :- संघीयता कार्यान्वयन सम्बन्धी प्राविधिक उप समिति सम्बन्धमा ।

श्री बहुसरोकारवाला वन कार्यक्रम, ववरमहल ।
 श्री पहाडी साना किसानका लागि अनुकूलन आयोजना, ववरमहल ।
 श्री राष्ट्रपति चुरे तराई मधेश संरक्षण विकास समिति, खुमलटार ।
 श्री वन पैदावार विकास समिति, ववरमहल ।
 श्री जडिवुटी उत्पादन तथा प्रशोधन कम्पनी लिमिटेड, कोटेश्वर ।
 श्री द टिम्बर कर्पोरेशन अफ नेपाल लिमिटेड, ववरमल ।

प्रशासन सुधार तथा कार्यान्वयन तथा अनुगमन समितिका लागि गठित यस मन्त्रालयको संघीयता कार्यान्वयन सम्बन्धी पुनःसंरचना प्राविधिक समितिलाई सहयोग पुऱ्याउन तहाँ विभागीय प्रमुख वा उपमहानिर्देशकको संयोजकत्वमा लेखा, कानून, प्रशासन, GIS विशेषज्ञ एवम् अन्य प्राविधिक अधिकृतस्तरीय कर्मचारीहरु रहने गरी बढीमा ७ (सात) सदस्यहरु रहेको उप समिति गठनका लागि विभाग, कार्यक्रम, आयोजना, समिति, संस्थानहरुलाई निर्देशन दिने र उप समितिले पुनःसंरचना सम्बन्धी देहाय बमोजिमको कार्यसूची (TOR) र विषयहरुमा नेपाल सरकार (सचिवस्तर) को मिति २०७२।६।१२ को निर्णय अनुसार अनुरोध गरिन्छ ।

कार्यसूची (TOR)

१. सम्भावित समायोजनको खाका तयार गर्ने : सम्पत्ति विवरण, संगठन, कर्मचारीको profile तयार गर्ने ।
 २. हालको दरबन्दी, रिक्त र पूर्तिको अवस्था तयार गर्ने (पद, नाम, सेवा, समूह सहित),
 ३. हाल सम्पादन गरिरहेका कार्यहरु (functions), उपकार्यहरु (sub- functions) को सूची तयार गर्ने (सम्भावित लागत अनुमान सहित),
 ४. हालको कार्य क्षेत्र, त्यसको केन्द्र र coverage area समेतको विवरण तयार गर्ने,
 ५. विद्यमान प्रचलनमा रहेका ऐन, नियम, कार्यविधि, निर्देशिका आदिमा संघीय संरचना अनुकूल कहाँ कहाँ संशोधनको आवश्यकता छ, सो को विवरण तयार गर्ने,
 ६. विद्यमान समस्याहरु र समायोजन पछिका अपेक्षाहरु के के हुन सक्छन् तिनको विवरण तयार गर्ने ।
 ७. संघ, प्रदेश र स्थानीय स्तरमा कार्यमा दोहोरो पना (overlapping) कहाँ कहाँ हुन्छ र समन्वयका उपायहरु के के हुन सक्छन् । सो को विवरणहरु तयार गर्ने ।
- ५ वटै क्षेत्रीय निर्देशनालय, केन्द्रीय वन तालिम तथा प्रसार केन्द्र, रेड कार्यान्वयन केन्द्र र सवै विभाग अन्तर्गतका आयोजनाहरूसँग जनशक्ति, श्रोत, सम्पत्ती विवरणको profile आफू अन्तर्गतका निकायहरूसँग लिई Soft copy Email : dadagaun@gmail.com मा र Hard copy मन्त्रालयमा १ महिना भित्र उपलब्ध गराउने ।
 - उप समितिले हप्तामा कम्तिमा १ पटक बैठक बसी तयार गर्ने र update भएको प्रतिवेदन सहित श्रीमान् सचिवज्यूको संयोजकत्वमा गठन भएको निर्देशन समितिमा Briefing गर्ने ।
 - उल्लेखित कार्यसूचीका साथै संलग्न मुख्य सचिवज्यूको पत्रको प्रतिलिपीको आधारमा कार्य संचालन गरी पहिलो पटक १५ दिन भित्र मन्त्रालयमा प्रतिवेदन दिने र त्यसपछि पुनःसंरचनाको कार्य सम्पन्न नभएसम्मको लागि प्रस्तुत उपसमितिले क्रियाशिल रहिरहने ।
 - प्राविधिक उप समितिले सम्लग्न मुख्य सचिवज्यूको पत्रका अतिरिक्त कार्यसूची (TOR) र विषयहरुलाई ध्यान दिई प्रतिवेदन १५/१५ दिनमा तयार गरी web page मा राख्ने ।
 - मन्त्रालयको web page मा राखिएको मुलुक संघीय संरचनामा गइसकेको सन्दर्भमा वन तथा भू संरक्षण मन्त्रालय तथा अन्तर्गत निकायहरुको प्रशासनिक तथा व्यवस्थापकिय पुनःसंरचनामा हुने कार्य तथा अधिकारको बाँडफाँड बारेको अवधारणालाई समेत आधार मान्ने ।
 - विभाग अन्तर्गतका आयोजनाहरुको जनशक्ति, श्रोत, सम्पत्ति विवरण सम्बन्धित विभागहरुले उपलब्ध गराउने ।

बोधार्थ :-

श्री प्रशासन/ वैदेशिक सहयोग समन्वय/ अनुगमन तथा मूल्यांकन/ जैविक विविधता तथा वातावरण/योजना/ वन उद्यम तथा व्यवस्थापन महाशाखा, आयोजना समन्वय शाखा, वन तथा भू संरक्षण मन्त्रालय ।